

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เขียน ชีระวิทย์. วิกฤตการณ์การเมืองไทย : กรณีพฤษภาคมหาวิปโยค 2535. กรุงเทพมหานคร: พิชณศ พรินดีง์ เซนเตอร์, 2536.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช ม.ร.ว. ไฟแดง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยามรัฐ. 2497
- _____ . สี่แผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยามรัฐ.
- _____ . สยามรัฐหน้า 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยามรัฐ.
- _____ . ถกเขมร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยามรัฐ, 2534.
- _____ . คึกฤทธิ์กับสังคมเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-
ประพันธ์สาสน์, 2510.
- _____ . คึกฤทธิ์กับการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: 2527.
- _____ . คึกฤทธิ์ ปราโมช พด. กรุงเทพมหานคร:
- _____ . โครงกระดูกในตู้. กรุงเทพมหานคร: 2514.
- คริส สารคาม. คึกฤทธิ์ ปราโมช สิบเสี้ยวสี่สิบกร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-
มติชน, 2537.
- จิตวา กลิ่นสุนทร. รัฐบุรุษชื่อเปรม. พิมพ์ครั้งแรก. ตุลาคม 2538.
- จินดา จินตเสรี. แปล สัญญาประชาคมของรัสเซีย. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2517.
- เฉลิม รงคผลิน. คึกฤทธิ์ : ชีวิตที่เป็นตำนาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มิติใหม่, 2538.
- เฉลิมพร อุ้นแก้ว. เสรีภาพสื่อมวลชนภายใต้กรอบแห่งกฎหมายไทย. วิทยานิพนธ์คณะ-
วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- ชัยวัฒน์ ยนเปี่ยม และคณะ. สยามรัฐฉบับพิเศษครบรอบ 36 ปี. 2529.
- เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ. ทฤษฎีการเมืองและสังคม. สำนักพิมพ์ดวงแดด 2524.
- ทองแถม นางจ่านง และ ศิริวรรณ สุขวิเศษ. มหาครุคึกฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ไบบัว, 2538.

- รัชชชัย สันคดีประภา. เสรีภาพกับบทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย. วิทยานิพนธ์-
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- นภดล รั้วเจริญ. กฎหมายกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์คณะนิติศาสตร์,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- นพพร บุญยฤทธิ์ เต่า. อยู่กับคึกฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์น้ำฝน, 2538.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. ประวัติศาสตร์นิพนธ์ตะวันตก. มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์, 2525.
- นิติ กสិโกศล. บรรณนิทัศน์งานเขียนของม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. กรุงเทพมหานคร:
สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. พินิจวรรณกรรม. กรุงเทพมหานคร: 2535.
- บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา. ฐานันดรที่สื่อจากระบบโลกถึงรัฐไทย. กรุงเทพมหานคร: โครงการ
จัดพิมพ์คอบไฟ, 2537.
- บุปผา ช่างแก้ว. คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 42 กับการควบคุมหนังสือพิมพ์
ของรัฐบาลสมัยต่างๆ. วิทยานิพนธ์คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย.
- ประชา ดุลยธรรม. ศึกษาคึกฤทธิ์และวรรณกรรม. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มศึกษาวรรณกรรม
การเมือง, 2518.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. ปรัชญาแห่งอุดมการณ์ทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย, 2533.
- พิธินัย ไชยแสงสุขกุล. นิติปรัชญา. กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพานิช, 2533.
- พินิจ รัตนกุล. ปรัชญาชีวิตของ ฉอง ปอล ชาร์ตส์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-
สามัญชน, 2533.
- มาลี บุญศิริพันธ์. หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ประกายพริก, 2537.
- รังสรรค์ ชนะพรพันธ์. เศรษฐกิจการเมืองยุครัฐบาล ชวน หลีกภัย. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ผู้จัดการ, 2538.
- วิทยากร เชียงกูร. ศึกษามหาชนและความคิดม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ผลึก 2532.

- วิทยากร เชียงกูร. วิเคราะห์ 4 ปัญญาชนสยาม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ 222, 2538.
- วิลาศ มณีวัต. อารมณ์ขันของคึกฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร: แพรวสำนักพิมพ์, 2538.
- _____ . สนุกกับคึกฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร: แพรวสำนักพิมพ์, 2538.
- _____ . คึกฤทธิ์ลาโลก. กรุงเทพมหานคร: แพรวสำนักพิมพ์, 2538.
- ส. ศิวรักษ์. แปล ปรัชญาการเมือง. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2515.
- ส. ศิวรักษ์. จดหมายเหตุจากถนอมถึงคึกฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-เคล็ดไทย, 2518.
- _____ . คึกฤทธิยาลัย, กรุงเทพมหานคร: ส่องสยาม, 2539.
- สุกัญญา สุตบรรทัด. หนังสือพิมพ์ไทยจากปฏิวัติ 2475 สู่ปฏิวัติ 2516. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- _____ . 35 นกหนังสือพิมพ์อ่าวโศ. กรุงเทพมหานคร: 2528.
- _____ . การหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย. วันนักข่าว 5 มีนาคม 2528.
- _____ . กรณีศึกษาเพื่อการเรียนการสอนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสื่อมวลชนไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- _____ . จริยธรรมหนังสือพิมพ์. unpublished 2538.
- สุกัญญา สุตบรรทัด และ นันทริกา คุ่มไฟโรจน์. สี่รอบทศวรรษสยามรัฐ. 2533.
- สุขุม นวลสกุล และคณะ. ทฤษฎีการเมือง 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เสถียร เชยประทีป. สื่อมวลชนกับการพัฒนาประเทศ : เน้นเฉพาะประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- เสถียร หอมขจร. ทฤษฎีการเมืองและจริยธรรม 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย-รามคำแหง 2526.
- เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ 60. พระนคร: สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2514.
- สุภา ศิริमानนท์. นกหนังสือพิมพ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แม่คำผาง, 2536.
- สมบัติ จันทรวงศ์. ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสนห์ จามริก. แปล ความคิดทางการเมืองจากแปลโตถึงปัจจุบัน. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

ภาคผนวก

- ภาคผนวก 1 -

งานประพันธ์ของม.ร.ว.คึกฤทธิ์

(เท่าที่รวบรวมได้ 115 เรื่อง รวม 150 เล่ม)

1) หนังสือประเภทสังคม

- เมืองไทยกับคึกฤทธิ์ - ปัจจุบันและอนาคตของสังคมไทย - วิจารณ์
- การอภิปรายหน้าพระที่นั่ง เรื่อง อนาคตที่น่าเป็นห่วงของเยาวชน
- ข้อคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับประชากร - โครงการลักษณะไทย
- รวมปาฐกถา ชุติ เยาวชนกับเศรษฐกิจ

2) บทความและบทวิจารณ์

- สยามรัฐหน้า 5 เล่ม 1 ถึง 12 - บทความบางเรื่อง - จำนวนอกนา
- คนหลายโศลก - คึกฤทธิ์กับนักศึกษา - เก็บเล็กผสมน้อย
- ตอบปัญหาหัวใจ - ปัญหาประจำวัน - โลกกับคน
- รวมนิราศตอนใหม่และบทวิจารณ์ - พรหมปรกรณ์กิจ - รู้ไว้เชื่อว่า

3) ประเพณีและวัฒนธรรม

- การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมไทย - ประเพณีการตาย
- ประเพณีการบวชและประเพณีการแต่งงาน - ซอยสวนพลู
- พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา - โครงกระดูกในตู้
- วรรณคดีไทยกับนาฏศิลป์ไทย

4) เรื่องแปล

- ราโชมอน หรือ ประตูลิ - โจนาธาน ลิฟวิงส์ตัน นางนวล

5) การศึกษา

- ห้วงมหรณพ - การศึกษากับการสืบทอดและเสริมสร้างวัฒนธรรม

6) ศาสนา

- ปัญหาเกี่ยวกับพุทธศาสนา - เซ็นและนิกายวัชรยาน
- คิกฤทธิกับพุทธศาสนา - พระราชประชา - พระพุทธศาสนา
- วิวาทะระหว่าง ม.ร.ว.คิกฤทธิ กับพุทธทาสภิกขุ
- พุทธศาสนากับสังคมไทย (2514) - พระพุทธศาสนากับคิกฤทธิ
- พุทธศาสนากับสังคมไทย (2516) - ธรรมแห่งอริยะ
- รัตนะของนรชน ของพระมหาบัวและเซิน - ธรรมะกับคิกฤทธิ

7) ประวัติศาสตร์

- กฤษณาภิหารอันบดบังมิได้ - สังคมสมัยอยุธยา - พม่าเสียเมือง
- พื้นฐานวัฒนธรรมไทย - โบราณ + อคติโบราณคดี - สามนคร

8) เศรษฐกิจ

- การธนาคารพาณิชย์ (2497) - การธนาคารพาณิชย์ (2516)
- การอภิปรายเรื่องเศรษฐกิจของไทย - นิราศต่างแดน
- อนุสรณ์ในงานฉลองครบรอบ 50 ปี แห่งกิจการปูนซีเมนต์ไทย
- การบริหารกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

9) สารคดี

- เมืองมายา - ครอบจักรวาล - โลกส่วนตัวของผม - คนกับสวน
- รายละเอียดในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหรัฐอเมริกาและยุโรป
- คิกฤทธิช่วย...ในโอกาสทำบุญฉลองครบ 5 รอบของคุณชนิด อยู่โพธิ์
- ถกเขมร - ปีนี้ไม่มีอะไรใหม่

10) การเมือง

- มลายูรำกริช - เมืองใน - เมืองนอก - ยิว - คนของโลก
- รายงานประชาชนทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์
- เขมร สีหนุ ซวา ชูการ์โน - คึกฤทธิ์กับสังคมเมืองไทย - ฉากญี่ปุ่น
- รู้จักเพื่อนบ้าน - ถอดหัวโขน - ประชาธิปไตยของชาวบ้าน
- คึกฤทธิ์ ชีวิตกับธรรมชาติและการเมือง - ปีสัจจการเมือง
- ประชาธิปไตยเพื่อประชาชน - ประชุมพงศาวดารประชาธิปไตย
- คึกฤทธิ์วิจารณ์ - สงครามร้อน - สงครามผิว - สงครามเย็น
- สัปดาหฺจร - อเมริกาในเอเชียอาคเนย์ - เมืองไทยในสังคมโลก
- เรื่องของโลกตะวันตก - คึกฤทธิ์ถกเมืองไทย - คึกฤทธิ์พูด
- คึกฤทธิ์ว่า - เจ้าโลก - โลกส่วนตัวของคอมมิวนิสต์
- การเมืองในปัจจุบันและอนาคตของสังคมไทย - สงครามปาก
- ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์
- คึกฤทธิ์กับปัญหาของไทยสมัยเลือกตั้งไม่เรียบริอย
- โลก 4 ทวีป - สงครามเวียดนาม - โลกใหม่ - เพื่อนคุย
- สถานการณ์รอบบ้านเรา - วัฒนธรรมและกษัตริย์ธรรม
- ทรรศนะคึกฤทธิ์ - ทุนนิยม สังคมประชาธิปไตย - เบ้งเฮ็ก
- ฝรั่งเศสดินนา - การบ้านสำคัญกว่าการเมือง - ปาฐกถาสองเรื่อง
- ปาฐกถาของคึกฤทธิ์ - มณฑนาสถาปตย์ ฉบับพิเศษ

11) นวนิยาย

- ชูสีไทเฮา - สามก๊ก ฉบับนายทุน โจโล นายกตลอดกาล
- สี่แผ่นดิน - หลายชีวิต - สายฝน - ใฝ่แดง
- กาเหว่าที่บางเพลง - ขุนช้างขุนแผนฉบับอ่านใหม่
- ละครคึกฤทธิ์ 1 - ละครคึกฤทธิ์ 2

12) เรื่องสั้น

- สวัสดิ์ลมร้อน - รวมเรื่องสั้นคึกฤทธิ์ - เรื่องของคนรักหมา
- คึกฤทธิ์พ่อครัวหัวป่าก์ - หยดหนึ่งของทะเล

13) หนังสือที่จัดพิมพ์เนื่องในวันเกิด ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

- บ้านคึกฤทธิ์และดอยขุนตาล - ชราภกา - คึกฤทธิ์ 70
- ศิลปินแห่งชาติชื่อคึกฤทธิ์ - คึกฤทธิ์ 80 - คึกฤทธิ์ 82
- คึกฤทธิ์พูด ฉบับรวมปาฐกถา (2532) - คึกฤทธิ์กับความเป็นไทย
- คึกฤทธิ์พูด ฉบับรวมปาฐกถา (2533)
- มหาครูคึกฤทธิ์ ครูผู้ยิ่งใหญ่ในสายตาของศิษย์
- บริหารงานสไตส์คึกฤทธิ์ - เกร็ดชีวิตคึกฤทธิ์ ปราโมช

นอกจากนี้ยังมีหนังสือรวมตำรา น้ำพริกจากคอลัมน์ชอยสวนพลู บทละคร เรื่อง เสน่ห์พ่อแผน และบทความที่เขียนลงในวารสารนิตยสารต่าง ๆ อีกประมาณ 50 ชิ้น ข้อเขียนในหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะสยามรัฐรายวันอีกประมาณ 60 ชิ้น โดยไม่นับรวมคอลัมน์ข้างสังเวียน และชอยสวนพลูในระยะที่บั้นปลายชีวิตที่ยังไม่ได้รับการตีพิมพ์

ส่วนหนังสือที่เขียนถึง "คึกฤทธิ์" มีอีกประมาณ 30 เล่ม

- ภาคผนวก 2 -

การหนังสือพิมพ์

โดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

ปาฐกถาที่สำนักอบรมครูวัดสามพระยา

วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2497

หนังสือพิมพ์เป็นของอย่างหนึ่งที่จำเป็นสำหรับคนส่วนมากในปัจจุบัน เป็นอาชีพอันสุจริตของคนอีกจำนวนหนึ่งที่มีไม่น้อย เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้อุปกรณ์พิเศษ และทุนรอนเป็นจำนวนมาก

ยิ่งกว่านั้นหนังสือพิมพ์ยังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ในสังคมมนุษย์ปัจจุบันที่เจริญแล้วเป็นหนักหนา

การหนังสือพิมพ์จึงเป็นเรื่องที่ควรได้รับความสนใจ และควรศึกษาไว้ประกอบความรู้ในทางโลกทรรศน์

เรื่องที่จะบรรยายในวันนี้ ไม่เกี่ยวข้องกับประวัติและวิวัฒนาการของหนังสือพิมพ์ เพราะหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันได้มีสภาพเปลี่ยนแปลงไปกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก ฉะนั้นจึงจะขอบรรยายเฉพาะแต่สภาพ และลักษณะปัญหาบางอย่างเกี่ยวกับการหนังสือพิมพ์เท่าที่รู้เห็นอยู่ในปัจจุบัน

ท่านทั้งหลายคงจะนึกถึงคำว่าเสรีภาพ เมื่อมีการพูดถึงหนังสือพิมพ์เพราะหนังสือพิมพ์กับเสรีภาพนั้นมีผู้พูดและนึกถึงควบคู่กันไปเสมอ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะหนังสือพิมพ์มีหน้าที่พิเศษแตกต่างไปจากของอื่นๆ หนังสือพิมพ์จึงต้องมีธรรมชาติพิเศษประจำตน

ถ้าปราศจากธรรมะนั้นเสียแล้วสิ่งพิมพ์นั้นก็หาใช่หนังสือพิมพ์ไม่

แต่อาจเป็นไปได้ตั้งแต่ไปปลิวโฆษณาสินค้า นวนิยายที่เกิดจากจินตนาการของคนเขียน ไปจนถึงเอกสารโฆษณาเผยแพร่ลัทธิทางการเมือง

ธรรมชาติแห่งหนังสือพิมพ์ที่ได้กล่าวมานี้ พอจะกำหนดนิยามโดยสังเขปได้ว่า

“หนังสือพิมพ์ที่ดี และที่แท้จริงนั้น ต้องยึดเอาหน้าที่ของหนังสือพิมพ์เป็นใหญ่เหนือสิ่งใด และหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่แท้จริงนั้นก็คือ ต้องเสนอข่าวที่เที่ยงตรงต่อความจริง ไม่มีการบิดเบือนใดๆ อันจะเป็นไปด้วยความเจตนา หรือเปลอเรอก็ตาม ต้องยึดเอาความจริงนั้นเป็นหลักในการเสนอข่าวนั้นทุกชนิด การแสดงความคิดเห็นในหน้าหนังสือพิมพ์ทุกอย่างต้องเป็นไปด้วยความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อหวังประโยชน์ของชุมชนส่วนใหญ่ มิใช่เพื่อประโยชน์ของบุคคลใดๆ หรือบุคคลกลุ่มใดคณะใด”

สิ่งพิมพ์ใดที่ตั้งอยู่ในธรรมชาติที่ว่ามานี้ สิ่งพิมพ์นั้นเป็นหนังสือพิมพ์โดยแท้ ธรรมชาติหนังสือพิมพ์นั้น จะปรากฏขึ้นได้และจะดำรงอยู่ได้ก็ด้วยคนที่ทำหนังสือพิมพ์ ซึ่งทางด้านข่าวและความคิดเห็นทั้งปวงนั้น ก็ขึ้นอยู่กับด้านบรรณาธิการ ซึ่งรับผิดชอบในข่าวสาร และความคิดเห็นอันปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ ผู้ที่ทำงานในกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์จึงเรียกได้ว่า เป็นคนหนังสือพิมพ์ หรือนักหนังสือพิมพ์โดยตรง มีอาชีพพิเศษแตกต่างจากผู้มีอาชีพอื่นๆ กล่าวคือ เป็นผู้มีหน้าที่ขายข่าว และความคิดเห็นต่อมหาชน และดำรงชีพอยู่ได้ด้วยการกระทำเท่าที่วามานี้

คนหนังสือพิมพ์นั้นมีผู้กล่าวถึงอยู่บ่อยๆ ว่าเป็น “ฐานันดรที่ 4”

ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่า อาชีพหนังสือพิมพ์เป็นอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ มีลักษณะไม่เหมือนกับอาชีพอื่นๆ ที่มีมาแต่โบราณ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

วิธีนับฐานันดรเช่นนี้ เป็นหลักการของยุโรป ตั้งแต่โบราณกาลมา ยุโรปได้แบ่งคนออกเป็น 3 ฐานันดร หรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า Estate ฐานันดรทั้ง 3 ที่มีมาแต่ดั้งเดิมนั้นคือ

เจตติยะ หรือนักรบ เป็นฐานันดรที่ 1

สมณะ อันได้แก่ บรรพชิตผู้ทรงศีล เป็นฐานันดรที่ 2

และคนธรรมดา อันได้แก่ ผู้ที่กระทำการงานค้าขาย หรือเพาะปลูกนั้น เป็นฐานันดรที่ 3

รัฐสภาอังกฤษนั้น ในหลักการประกอบด้วยฐานันดรทั้ง 3 คือ ประกอบด้วยสภาขุนนาง อันมีพวกขุนนางสืบตระกูล เป็นฐานันดรที่ 1 บรรพชิตชั้นพระราชอาณัติ เป็นฐานันดรที่ 2 และสภาผู้แทนราษฎร อันคนธรรมดาได้เลือกตั้งผู้แทนเข้าไป เป็นฐานันดรที่ 3 สาเหตุที่จะเกิดคำว่า “ฐานันดรที่ 4” อันหมายถึงหนังสือพิมพ์นั้นคือ

วันหนึ่ง เมื่อร้อยปีเศษมาแล้วได้มีการประชุมรัฐสภาอังกฤษ นายเอ็ดมันด์ เบิร์ค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนายหนึ่ง ได้ลุกขึ้นอภิปรายในรัฐสภา ในการอภิปรายนั้นได้มีตอนหนึ่งที่ท่านผู้นี้ได้กล่าวว่า

“ในขณะที่เราทั้งหลาย ผู้เป็นฐานันดรใดฐานันดรหนึ่ง ในฐานันดรทั้งสาม กำลังประชุมกันอยู่นี้ เราเพิ่งคำนึงไว้ได้ด้วยว่า บัดนี้ได้มีฐานันดรที่ 4 เกิดขึ้นแล้ว และฐานันดรนั้นก็กำลังมานั่งฟังการประชุมของเราอยู่ ณ ที่นี้ด้วย”

เอ็ดมันด์ เบิร์ค พูดดังนี้แล้วก็ชี้มือไปยังคนหนังสือพิมพ์ ซึ่งมานั่งฟังการประชุม ณ ที่ซึ่งทางราชการจัดไว้ให้โดยเฉพาะ

ตั้งแต่นั้นมาหนังสือพิมพ์ก็ได้ชื่อว่า “ฐานันดรที่ 4” ความจริงคำว่าฐานันดรนี้ ก็ตรงกับวรรณะของอินเดีย แต่จะเรียกหนังสือพิมพ์ว่า วรรณะก็ดูจะขัดข้อง เพราะวรรณะในอินเดียนั้นกำหนดไว้เพียงสาม ผู้ที่เป็นวรรณะที่ 4 ก็คือ ผู้ที่อยู่นอกวรรณะสาม และคนพวกนั้นก็เรียกกันว่า จัณฑาล

ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าการที่คนหนังสือพิมพ์จะรักษาธรรมะแห่งหนังสือพิมพ์ไว้ได้เพียงไรนั้นอยู่ที่เสรีภาพ ถ้าหากว่าคนหนังสือพิมพ์นั้นเป็นตัวของตัวเองอยู่ได้แล้ว เสรีภาพนั้นก็คงจะยังมีอยู่ แต่อาจมีอิทธิพลบางอย่างมาจำกัดเสรีภาพของคนหนังสือพิมพ์ลงไป อิทธิพลที่พูดถึงนี้ไม่ได้หมายถึงกฎหมายบ้านเมืองอันว่าด้วยการพิมพ์การโฆษณา เพราะเสรีภาพของคนทุกคนนั้นจำกัดอยู่ภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย ไม่มีผู้ใดที่จะมีเสรีภาพโดยสมบูรณ์ได้ หนังสือพิมพ์จึงต้องมีเสรีภาพอยู่ภายในขอบเขตแห่งกฎหมายเช่นเดียวกัน

การใช้อำนาจกฎหมายจำกัดเสรีภาพนั้น จะมาน้อยเพียงใดสุดแล้วแต่ภาวะต่างๆ ของแต่ละประเทศ แต่เสรีภาพนั้น ปรากฏอยู่ในจิตใจของบุคคล หากบุคคลโดยเฉพาะคนทำหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพอยู่ในตนเอง คือ เสรีภาพที่จะเป็นตัวของตัวเองโดยแท้จริง แล้วก็ยังสามารถรักษาธรรมะแห่งหนังสือพิมพ์ไว้ได้ ถึงกฎหมายจะเคร่งครัดสักเพียงใดก็ตาม แต่อิทธิพลอื่นๆ นอกเหนือไปจากอำนาจกฎหมายนั้น อาจมีผลทำให้หนังสือพิมพ์หมดเสรีภาพ ไม่สามารถรักษาเสรีภาพ หรือความเป็นตัวของตัวเอง อิทธิพลต่างๆ นี้มาได้จากหลายทาง จะได้พยายามพูดถึงทีละทาง

ในปัจจุบันนี้ ปรากฏว่าหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลอยู่เหนือความคิดเห็นของคนทั่วไปมากอยู่ จะเป็นเพราะอะไรก็ตามที ยังมีคนอีกจำนวนไม่น้อยที่เห็นว่า ข่าวใดก็ตามที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์แล้ว ข่าวนั้นย่อมเป็นความจริง

ฉะนั้น ข่าวที่เกี่ยวกับบุคคลใดๆ หรือคณะบุคคลใดๆ ที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ไปในทางที่ไม่ค่อยสู้ดีแล้ว ความเสื่อมเสียที่เกิดขึ้นนั้นออกจะลบแก้ได้ยาก

ในขณะเดียวกัน ข่าวหรือความเห็นที่เป็นไปในทางสรรเสริญ ซึ่งหนังสือพิมพ์ให้แก่ผู้ใด หรือคณะบุคคลใดก็ย่อมจะมีส่วนอย่างมาก ในอันที่จะก่อให้เกิดความนิยมในบุคคลนั้น หรือคณะบุคคลนั้น

นักการเมืองโดยทั่วไปย่อมอาศัยอยู่ที่ความนิยมของมหาชนเป็นใหญ่ เมื่อหนังสือพิมพ์มีส่วนช่วยก่อให้เกิดความนิยม หรือทำให้เสื่อมความนิยมได้เช่นนี้ เสียงของหนังสือพิมพ์ก็ย่อมจะเป็นของสำคัญสำหรับนักการเมือง

นักการเมืองชั้นรองๆ ที่ไม่มีความสำคัญนัก อาจพอใจแต่เพียงได้ปรากฏชื่อเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ ส่วนมากก็จะพอใจเมื่อได้เห็นหนังสือพิมพ์นำเอาความเคลื่อนไหวของตนในทางการเมืองมาเป็นข่าว เพราะชื่อที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์นั้นย่อมจะเตือนใจให้มหาชนไม่ลืมตน และเท่ากับว่าตนปรากฏอยู่ในสายตาของมหาชนอยู่เสมอ

การที่มีคนรู้จักมาก ได้ยินชื่อเสียงบ่อยๆ นั้น ย่อมจะมีประโยชน์สำหรับการเลือกตั้งโดยไม่มีปัญหา ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏว่า นักการเมืองบางคนยินดีที่จะเป็นข่าวหนังสือพิมพ์เป็นนิตยัมภ์ ไม่ว่าข่าวนั้นจะเป็นข่าวดีหรือร้าย ขอให้เป็นข่าวเป็นพอ

สำหรับบุคคลประเภทนี้ ไม่มีปัญหาหายากเย็นสำหรับหนังสือพิมพ์ เพราะเพียงแต่หนังสือพิมพ์นัดกันระงับไม่ยอมลงข่าวให้ก็จะสันตฤทธิ์ไปเอง แต่บุคคลในวงการเมืองที่มีความสำคัญนั้น ย่อมปรารถนาที่จะให้หนังสือพิมพ์ชมมากกว่าตำหนิ บุคคลพวกนี้จึงพยายามจะระงับคำตำหนิเสีย และให้คงเหลือแต่คำสรรเสริญ

วิธีที่จะบรรลุผลได้เช่นนี้ อาจทำได้โดยใช้อำนาจเงินเข้าปิดปาก ซึ่งคนหนังสือพิมพ์บางคนหรือเป็นฉบับๆไป บ้างก็ออกหนังสือพิมพ์ขึ้นเองสำหรับหาเสียงหาความนิยมให้แก่ตน พรรคการเมืองในต่างประเทศก็มักจะมีหนังสือพิมพ์ที่ดั่งขึ้นเป็นปากเสียงของพรรค และเมื่อถึงขั้นที่สุด หากพรรคใดพรรคหนึ่งเข้าควบคุมอำนาจเป็นเผด็จการในประเทศก็จะไม่ยอมให้หนังสือพิมพ์มีเสียงตำหนิได้เลย หนังสือพิมพ์ใดที่ตกอยู่ในลักษณะเช่นนี้ มี

นักการเมืองเข้าคุมความคิดเห็น หนังสือพิมพ์นั้นก็หมดสภาพความเป็นตัวของตัวเอง ถึงจะมีลักษณะภายนอกคล้ายหนังสือพิมพ์สักเพียงใด ก็คงเป็นแต่ใบปลิว โฆษณาทางการเมือง เพื่อประโยชน์ของบุคคล หรือคณะบุคคลในทางการเมืองเท่านั้น

จริงอยู่ในโลกปัจจุบันนี้มีหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่เป็นของพรรคการเมือง โดยเปิดเผยหนังสือพิมพ์เหล่านั้นลงข่าวที่เป็นความจริงเที่ยงตรง และแสดงความคิดเห็น อันเป็นความคิดเห็นของคนไม่ใช่บ่อยๆ แต่ใครเลยจะกล้ายืนยันได้โดยบริสุทธิ์ใจว่า หนังสือพิมพ์เหล่านั้นจะไม่เห็นประโยชน์แห่งพรรคของตนในที่สุด หรือใครจะกล้ารับรองได้ว่าหนังสือพิมพ์เหล่านั้นมีเสรีภาพเป็นตนของตนเองโดยบริบูรณ์

อันการหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันนั้นเรียกได้ว่า เป็นอุตสาหกรรมใหญ่อย่างหนึ่ง ต้องการอุปกรณ์พิเศษ และทุนรอนหมุนเวียนเป็นจำนวนมาก แต่ตามข้อเท็จจริงที่ไม่น่าจะเป็น แต่ก็เป็นอย่างนั้นก็คือ

คนหนังสือพิมพ์แท้นั้น ไม่มีทุนรอนพอที่จะรวบรวมกันออกหนังสือพิมพ์ขึ้นได้ จำต้องอาศัยทุนของคนอื่นดำเนินการหาผลประโยชน์ กำไร ให้แก่เจ้าของทุน

ฉะนั้น ผู้ที่เข้ามาเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องเป็นนายทุน ซึ่งอาจเป็นเอกชนคนเดียว หรือมาในรูปบริษัทจำกัด เจ้าของหนังสือพิมพ์ในรูปนี้ย่อมจะมีอิทธิพลไม่น้อยไปกว่าเจ้าของหนังสือพิมพ์ที่เป็นนักการเมือง หรือพรรคการเมือง อาจใช้หนังสือพิมพ์ที่ตนเป็นเจ้าของนั้นรักษาผลประโยชน์และหมู่คณะ ซึ่งบางครั้งก็อาจใช้อำนาจในฐานะที่เป็นเจ้าของนั้น ทำให้หนังสือพิมพ์หมดเสรีภาพลงไปได้

ธรรมดา นายทุนนั้น ย่อมจะไม่ผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับกิจการแต่เพียงอย่างเดียว ฉะนั้น นายทุนผู้เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์นั้น อาจมีผลประโยชน์ได้เสียอยู่กับบริษัทการค้า หรือธนาคาร ซึ่งก็อาจใช้หนังสือพิมพ์ที่ตนเป็นเจ้าของนั้น เป็นเครื่องมือแสวงหาและรักษาผลประโยชน์ องค์กรค้าอื่นๆ ที่ตนมีส่วน เมื่อมีการใช้อิทธิพลเช่นนี้บังคับแก่หนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ก็ต้องหมดเสรีภาพและเสื่อมธรรมะลงไป การแสดงความคิดเห็นใดๆ ก็จะต้องคอยระมัดระวังมิให้กระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของผู้เป็นเจ้าของ ความเที่ยงธรรมก็จะลดหย่อนลงไปบ้าง นอกจากเจ้าของแล้ว หนังสือพิมพ์ส่วนมากยังต้องอาศัยการแจ้งความ โฆษณาสินค้า เป็นรายได้จุนเจือ

สำหรับหนังสือพิมพ์ในต่างประเทศ รายได้ประเภทนี้นับว่าเป็นรายได้ที่สำคัญมาก ฉะนั้น ผู้ลงแจ้งความในหน้าหนังสือพิมพ์จึงเป็นผู้มีอิทธิพลเหนือหนังสือพิมพ์ อีกประเภทหนึ่ง เป็นบุคคลที่หนังสือพิมพ์ต้องเอาใจ เพราะหากไม่พอใจอาจถอนแจ้งความเอาได้ง่ายๆ ทำให้หนังสือพิมพ์ขาดรายได้

ด้วยเหตุนี้ หนังสือพิมพ์จึงจำต้องระมัดระวังข้อความที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ มิให้กระทบกระเทือนหรือเสียหายต่อผู้ลงแจ้งความ เป็นต้นว่า ยาบางอย่างอาจเป็นยาอันตราย หรือไม่มีผลในการรักษาโรค แต่หนังสือพิมพ์อาจต้องระงับไม่นำความจริงนั้นมาแจ้งให้คนอ่านทราบ เพราะบริษัทที่ผลิตยานั้นขึ้นเป็นผู้แจ้งความรายใหญ่ในหนังสือพิมพ์นั้น ทั้งนี้ ย่อมกระทำให้หนังสือพิมพ์เสื่อมสภาพลงไป และหย่อนศรัทธาแห่งหนังสือพิมพ์ลงไปอีกส่วนหนึ่ง

จะเห็นได้จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า อาจมีอิทธิพลต่างๆ เข้ามาจำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ลงไปได้ถึงสามทาง คือ

ทางการเมืองหนึ่ง

ทางนายทุนหนึ่ง

และทางผู้แจ้งความหนึ่ง

ทางด้านการเมืองนั้น หนังสือพิมพ์อาจป้องกันตนได้ไม่ยากนัก โดยระงับเว้นไม่ยอมเข้าเป็นพรรคเป็นฝ่าย และไม่ยอมรับทุนรอนจากแหล่งการเมืองใดๆ ตลอดจนไม่ยอมรับผลประโยชน์ใดๆ อันอาจเป็นข้อผูกมัด

แต่ทางฝ่ายนายทุนและผู้แจ้งความนั้น หนังสือพิมพ์อาจป้องกันอิทธิพลได้ยาก เพราะต้องอาศัยทั้งสองทาง ด้วยความจำเป็นเพื่อจะดำรงสภาพต่อไปแต่ธรรมดาคนหนังสือพิมพ์นั้นย่อมรักเสรีภาพยิ่งกว่าสิ่งใด เมื่อมีความจำเป็นบังคับให้มีอิทธิพลทั้งสองทางนี้มากอ ยิบบังคับเสรีภาพของตน ก็จำต้องแสวงหาทางเพื่อกันอิทธิพลนั้นๆ ไว้

วิธีที่จะกันอิทธิพลเมื่อหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ สร้างอิทธิพลขึ้นบ้าง อิทธิพลของหนังสือพิมพ์ก็คือ จำนวนคนอ่าน ยังมีจำนวนคนอ่านมากเท่าไร ทางเจ้าของหนังสือพิมพ์ก็จะยิ่งเกรงใจคนทำหนังสือพิมพ์มากขึ้นไป เพราะหนังสือพิมพ์ที่มีคนอ่านมากย่อมมีผลประโยชน์กำไรดีแก่เจ้าของ

คนทำหนังสือพิมพ์ก็ย่อมอยู่ในฐานะเป็นคุณแก่เจ้าของ ทางฝ่ายผู้แจ้งความก็ย่อมจะต้องเกรงใจหนังสือพิมพ์ที่มีคนอ่านมากเป็นธรรมดา เพราะโฆษณาของตนที่ลงในหนังสือพิมพ์เช่นนั้น ย่อมจะผ่านสายตาคนจำนวนมากมาเป็นประโยชน์ยิ่งแก่ผู้ลงแจ้งความนั่นเอง

ในที่สุด หนังสือพิมพ์ที่มีคนอ่านมากนั้นย่อมจะมีอิทธิพลเหนือนักการเมือง เป็นหนังสือพิมพ์ที่นักการเมืองต้องเกรงใจ เพราะนักหนังสือพิมพ์ที่มีคนติดตามมาก ย่อมจะมีอำนาจชักนำความคิดเห็นในทางการเมืองของประชาชนมากกว่าหนังสือพิมพ์ที่คนอ่านแต่น้อย

การสร้างจำนวนคนอ่านให้มากที่สุดที่จะทำได้ จึงเป็นความประสงค์สำคัญของหนังสือพิมพ์ ความประสงค์นี้มีมากจนเกือบจะเรียกได้ว่า เป็นสัญชาติญาณประจำหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับจะต้องเอาใจผู้อ่าน การเอาใจอย่างต่ำที่สุดนั้นก็คือล่อด้วยอามิส ด้วยวิธีให้รางวัล ของขวัญ หรือผลประโยชน์บางอย่าง แต่วิธีนี้ในประเทศไทยไม่สู้จะกระทำนัก วิธีเอาใจคนอ่านเป็นอย่างสูงก็คือ ทำให้ข้อความในหน้าหนังสือพิมพ์ถูกใจคนอ่าน และสิ่งที่สำคัญที่สุดในการนี้ก็คือ วิธีเขียนข่าวและลงข่าวซึ่งเป็นหัวใจของหนังสือพิมพ์

ข่าวหนังสือพิมพ์นั้น มาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกวัน ทั้งในประเทศและนอกประเทศ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมีอยู่มากมายนักหนา จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่หนังสือพิมพ์จะนำมาลงให้หมดไม่ได้ จำต้องเลือกสรรคัดเลือกเฉพาะเหตุการณ์ที่เป็นข่าว เหตุการณ์ที่เป็นข่าวนั้น วินิจฉัยได้ไม่ถนัดนัก และอธิบายได้ก็ไม่ถนัดนักด้วย

เคยมีคำพูดกันอยู่ว่า สุนัขกัดคนนั้นไม่เป็นข่าว แต่ถ้าคนกัดสุนัขเข้าเมื่อไร เหตุการณ์ก็เป็นข่าว เพราะเป็นเหตุการณ์ที่มีได้เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ และมีสาระที่น่าสนใจอยู่มาก

การวินิจฉัยข่าวและกำหนดว่าข่าวใดเป็นข่าวสำคัญ และข่าวใดเป็นข่าวรอง จึงเป็นศาสตร์ของหนังสือพิมพ์ ข่าวใดที่เห็นว่าเป็นข่าวสำคัญก็พาดหัวให้ใหญ่กว่าข่าวอื่น เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน ข่าวรองลงมาก็พาดหัวด้วยตัวอักษรที่เล็กลงมาตามลำดับ การใช้วิธีพาดหัวด้วยตัวอักษรที่ใหญ่บ้างเล็กบ้างนี้ นานเข้าอาจติดเป็นนิสัยทำให้หนังสือพิมพ์ใช้พาดหัวโดยขาดความพิจารณา ถูกระเบียบเสียว่าวันหนึ่ง จะต้องมิพาดหัวใหญ่อันหนึ่งหรือสองอัน ครั้นเมื่อขาดข่าวสำคัญเข้าก็เอาข่าวที่ไม่สำคัญมาพาดหัวใหญ่แทนเป็นการเรียกร้องความสนใจจากคนอ่านโดยไร้ความหมาย

นอกจากนั้น การพาดหัวข่าวนี้ชักนำให้โน้มน้าวไปยังในทางที่จะพาดหัวให้เตอะตาคนอ่านเป็นข่าวสำคัญข่าวเล็กๆ อาจถูกพาดหัวล่อตาคนอ่านให้เห็นเป็นเรื่องใหญ่ เพื่อคนอ่านจะได้ซื้อ

หรือมีฉะนั้นหนังสือพิมพ์บางฉบับ อาจใช้เนื้อที่ดังครั่งก่อนหน้าในการพาดหัว ซึ่งการกระทำเช่นนี้ จะเรียกว่าการชักนำให้ซื้อหนังสือพิมพ์โดยหย่อนธรรมะไปบ้างก็ได้

การวินิจฉัยข่าวที่แท้จริงนั้นต้องคำนึงถึงสิ่งหนึ่งที่เรียกว่า “มูลค่าของข่าว”

การที่จะตีราคาว่าข่าวใดมีมูลค่าน้อยหรือมากนั้น จะต้องพิจารณาสิ่งประกอบบางอย่างว่าอยู่ในสถานะใด ถ้าสิ่งประกอบทุกอย่างมีกำลังมากหรืออยู่ในอัตราสูง ข่าวนั้นก็มีมูลค่าสูงยิ่ง แต่ถ้าสิ่งประกอบนั้นๆ อยู่ในอัตราสูง แต่บางอย่างต่ำ มูลค่าของข่าวนั้นก็จะตกลงไป สิ่งต่างๆ ที่มาประกอบกันเป็นมูลค่าของข่าวนั้นคือ เวลาหลักฐานของข่าว ความสำคัญ และความน่าสนใจของข่าว มูลค่าของข่าวแต่ละชิ้นจึงเท่ากับ ค่าของสิ่งประกอบเหล่านี้รวมกัน

สมมติว่าเรากำหนดค่าของสิ่งประกอบเหล่านี้เป็นตัวเลขได้ เราก็จะรู้มูลค่าของข่าวนั้นเป็นตัวเลขมากน้อยเปรียบเทียบกันได้ ดังที่จะยกตัวอย่างให้เห็น

สมมติว่าข่าวที่ 1 นั้น มีเวลากำหนดได้เท่ากับ 100 หลักฐานเท่ากับ 100 ความสำคัญเท่ากับ 100 ความน่าสนใจเท่ากับ 100 มูลค่าของข่าวที่ 1 ก็เท่ากับ 400

แต่ถ้าข่าวที่ 2 มีเวลาเท่ากับ 100 หลักฐานเท่ากับ 100 ความสำคัญมีเพียง 20 และความน่าสนใจมีเพียง 5 มูลค่าของข่าวที่ 2 นี้ก็จะมีอยู่เพียง 225 ซึ่งน้อยกว่าข่าวที่ 1 หนังสือพิมพ์ก็ต้องลงข่าวที่ 1 ก่อนแน่นอน ส่วนข่าวที่ 2 นั้นอาจลงหรือไม่ลงเท่ากัน สิ่งประกอบต่างๆ ที่ได้พูดถึงนี้จะได้พยายามอธิบายต่อไปทีละอย่าง

1. เวลา เวลาเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับข่าว เพราะข่าวที่ดีจะต้องเป็นข่าวสดและใหม่ ฉะนั้นข่าวที่มีค่าที่สุดทางเวลาจะต้องเป็นข่าวที่เกิดขึ้นใหม่สดๆ ร้อนๆ ขณะที่ลงพิมพ์นั้นก็ยังเกิดอยู่ไม่สิ้นสุด และยังจะเกิดขึ้นในวันพรุ่งนี้ มะริ่นนี้ต่อไปอีก

แต่ข่าวที่เกิดขึ้นเมื่อ 3 วันมาแล้ว และหยุดยั้งเพียงแค่นั้น ไม่มีอะไรต่อเนื่องต่อมาก็หมดความสำคัญในทางเวลาลงไป ระยะเวลาที่จะพึงคำนึงในความสำเร็จของข่าวในด้านนี้ก็เห็นจะอยู่ในระยะสามวัน ข่าวใดที่เกิดขึ้นเกินกว่าสามวันในอดีตก็หมดค่าทางเวลา หรือข่าวใดที่จะยังไม่เกิดภายในเวลาสามวันในอนาคตก็เป็นข่าวที่รอไว้ได้

2. หลักฐานของข่าว ข่าวทุกชนิดจำเป็นต้องมีหลักฐานว่าได้เกิดขึ้นจริง ด้วยเหตุนี้หนังสือพิมพ์จึงต้องสำแดงหลักฐานแห่งข่าวให้ปรากฏ หลักฐานแห่งข่าวบางชนิดหาได้ไม่ยาก เช่น ข่าวไฟไหม้ ข่าวคดีฆาตกรรม ข่าวปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม เพราะหนังสือพิมพ์อาจถ่ายรูปเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมาตีพิมพ์เป็นหลักฐานได้ ยิ่งได้รูปขณะที่เกิดเหตุก็ยิ่งมีค่ามาก เช่น ภาพเพลิงกำลังไหม้ หรือเจ้าหน้าที่กำลังต่อสู้กับคนร้าย เพราะภาพเช่นนี้ทำให้สาระของข่าวมีหลักฐานพันสงสัย

แต่ข่าวบางอย่างไม่มีหลักฐานที่หาได้ง่ายด้วยภาพเช่นที่วามา เพราะสาระของข่าวไม่มีสิ่งใดที่จะแสดงด้วยภาพได้ เช่น ข่าวความเคลื่อนไหวทางการเมือง ทางทหารชุดหรือทางการค้า

เมื่อเป็นเช่นนี้ หนังสือพิมพ์ก็ต้องอ้างหลักฐานว่าได้ข่าวนั้นมาจากที่ใด ถ้าหนังสือพิมพ์สามารถอ้างหลักฐานได้ว่าข่าวนั้นมาจากบุคคลในตำแหน่งรับผิดชอบที่สำคัญ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี อธิบดี หรือหัวหน้าส่วนราชการ ตลอดจนบุคคลที่มีความสำคัญในทางการทูตหรือการค้าแล้ว ข่าวนั้นก็จะมีหลักฐานแน่นอนมีค่าในทางนี้มาก แต่หลักฐานอันแน่นอนเช่นนี้หายาก เนื่องด้วยตัวบุคคลที่สำคัญไม่ยอมเข้ามาเป็นหลักฐานยืนยัน หรือมิฉะนั้นหนังสือพิมพ์ที่ได้ข่าวมาก็ไม่มีทางที่จะเข้าพบปะเพื่อให้ยืนยันข่าว

ฉะนั้นจึงมีอยู่บ่อยครั้งที่หนังสือพิมพ์ต้องอ้างหลักฐานเอาเอง โดยเรียกเสียว่า "จากวงการที่สันตติกรรม" หรือ "วงการเมือง" หรือ "วงการทูต" ตลอดจน "วงการค้า" ซึ่งวงการแต่ละวงนั้น ก็ตั้งอยู่ในกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับนั่นเอง

สิ่งประกอบต่อไปก็คือความสำคัญของข่าว ข่าวที่ผู้อ่านเห็นว่าสำคัญเป็นอันดับแรกก็คือข่าวที่เกี่ยวกับชีวิต ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ของผู้อ่านเอง ยิ่งข่าวนั้นเป็นข่าวที่ผู้อ่านมีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้ประสบพบเห็นด้วยตัวเอง ข่าวนั้นก็ยิ่งมีความสำคัญขึ้นไปอีก ยกตัวอย่างสมมติว่าเกิดเพลิงไหม้ขึ้นที่บางขุนพรหม พอหนังสือพิมพ์ลงข่าวนั้น คนที่จะซื้อหนังสือพิมพ์ลงข่าวไฟไหม้บางขุนพรหมอ่านมากที่สุด ก็คือคนในย่านบางขุนพรหมที่ถูกไฟไหม้ หรือได้เห็นเหตุการณ์นั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ สงครามอันเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและทรัพย์สิน และความปลอดภัยหรือไม่ของคนทั้งปวงจึงเป็นข่าวใหญ่ มีความสำคัญเป็นอันดับยอดเยี่ยม

ข่าวสงครามหรือเกี่ยวกับสงครามจึงมีผู้อ่านสนใจมากที่สุดทั่วไป และทำให้หนังสือพิมพ์ขายดีเสมอ ฉะนั้น เมื่อมีเหตุการณ์อันใดที่เกี่ยวกับการทหาร หรือเกี่ยวกับสงครามแม้แต่เล็กน้อย หรือแม้แต่ข่าวเกี่ยวกับการป้องกันประเทศตามปกติ หนังสือพิมพ์บางชนิดก็มักจะอนุโลมเข้าไปเป็นข่าวสงคราม มีการเขียนข่าวและพาดหัวให้ความตื่นเต้นประดุจว่าสงครามได้เกิดขึ้นแล้ว หรือกำลังจะเกิดขึ้นเมื่อไรก็ได้

เป็นต้นว่า รัฐบาลส่งทหารราว ๆ 150 คน ไปชายแดนเพื่อระวังเหตุการณ์เล็กน้อยอันอาจไม่มีขึ้นก็ได้ แต่เป็นการระมัดระวังตามปกติ หนังสือพิมพ์บางฉบับ ก็อาจจะจับเอาข่าวนี้ออกไปเขียนให้ตื่นเต้น เป็นข่าวสงครามพาดหัวตัวโต ๆ ว่า

"กำลังแสนยานุภาพออกประชิดชายแดนแล้ว ! "

การเขียนข่าวและพาดหัวข่าวเช่นนี้ ย่อมเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน และทำให้หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นขายได้ดีกว่าปกติเป็นธรรมดา แต่ธรรมะแห่งหนังสือพิมพ์ จะต้องสูญเสียไปในการนี้บ้างหรือไม่ ก็พอจะมองเห็นกันได้เองโดยไม่ต้องอธิบาย

ข่าวที่มีความสำคัญรองไปจากสงครามก็คือ ข่าวการปฏิวัติรัฐประหาร เพราะการกระทำเช่นนี้ ถ้าหากสำเร็จก็จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญภายในประเทศ นับว่าคนทุกคนจะต้องมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องด้วย และถึงแม้ว่าการปฏิวัติรัฐประหารนั้นจะไม่สำเร็จ ก็ย่อมจะต้องมีการจับกุม ประหัตประหารกัน อันจักเรียกร้องความสนใจ ทำให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญ

ข่าวที่มีความสำคัญเป็นอันดับรองลงไป ได้แก่ข่าวทางเพศ ได้แก่ข่าวข่มขืนลักพา ข่าวการวิวาทและหย่าร้างในชีวิตสมรส

เป็นต้นว่า ข่าวชายพาหญิงหนี เพื่อไปเป็นภรรยาที่ดี หรือลักพาไปขายเป็นโสเภณีก็ดี ตลอดจนข่าวผู้เมียวิวาทกัน เมียหนีผู้เพราะทนทารุณกรรมไม่ไหว หรือเมียน้อยเอาเกี้ยวตบหน้าเมียหลวงเนื่องมาจากการหึงหวงกัน ดังนี้ เป็นต้น

ข่าวอาชญากรรม มีความสำคัญรองลงไปจากข่าวเหล่านี้ ข่าวอาชญากรรมนั้นหมายถึงข่าวตามโรงพักบวกด้วยเวลาคือข่าวคดีอุกฉกรรจ์ และโจรกรรมอันเป็นข่าวสดๆ ร้อนๆ ธรรมดาคนเรานั้นมักจะสนใจในความทุกข์ ความเดือดร้อน และความเสียหายของผู้อื่น ข่าวอาชญากรรม จึงเป็นข่าวที่ขายดี ยิ่งข่าวนั้นได้รับการตกแต่งประดับประดา เป็นต้นว่า มี

ภาพถ่ายประกอบเบื้องหลังที่ลึกลับพิสดาร และตัวการในข่าวมีความสำคัญแล้ว ข่าวนั้นก็จะยิ่งขายดีขึ้นไปอีก

ยกตัวอย่างเช่น โจรลักทรัพย์ชาวบ้านนั้นเป็นข่าวธรรมดาเกิดขึ้นทุกวัน ถึงหนังสือพิมพ์จะนำลงก็หาเรียกร้องความตื่นเต้น สนใจได้มากนักไม่ จะมีผู้ซื้อหนังสือพิมพ์อ่านมากก็เฉพาะในสภาวะที่เกิดเหตุหรือใกล้เคียง

แต่ถ้าหากมีข่าวว่า โจรขึ้นบ้านอธิบดีตำรวจแล้วเก็บทรัพย์ไปได้เป็นจำนวนมากแล้ว ข่าวนั้นย่อมจะเป็นข่าวสำคัญใหญ่โตทีเดียว

แต่ข่าวที่เจ้าทุกข์เป็นคนสำคัญนั้น ไม่เกิดขึ้นบ่อย ๆ ส่วนมากเจ้าทุกข์ก็เป็นคนธรรมดาสามัญ ที่ไม่มีความสำคัญมาก แต่เพื่อเรียกร้องให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของข่าว หนังสือพิมพ์ก็มักจะอุปโลกให้ตัวการในคดี คือคนร้าย หรือผู้ต้องหาเป็นคนสำคัญไปเสียเลย โดยเรียกผู้ร้ายปล้นทรัพย์บางคนว่า ขุนโจรบ้าง เสือร้ายแห่งถิ่นนั้นถิ่นนี้บ้าง ตัวการในคดี อุกฉกรรจ์ ก็มักจะได้รับการยกย่องเป็นพิเศษว่าเป็นจอมดาราร้าย หรือสิ่งหึ่ป็นคู่ หรือ นามสมมติอันโลดโผนต่างๆ ในทำนองเดียวกัน เป็นการบวกความสำคัญให้แก่ข่าว ซึ่งอาจเป็นข่าวธรรมดา โดยเจตนาของหนังสือพิมพ์เอง

เมื่อข่าวทางเพศและข่าวอาชญากรรม มีความสำคัญอันดับต่อกันมาอย่างนี้ กล่าวมาแล้ว ข่าวทางเพศบวกอาชญากรรม หรือข่าวอาชญากรรมทางเพศ ก็ย่อมจะมีความสำคัญยิ่งกว่าข่าวทั้งสองชนิดด้วยตัวของมันเอง

ด้วยเหตุนี้ เราจึงมักจะได้เห็นข่าวปล้นสาวท ข่าวจี๊สาวท ข่าวอาชญากรรม เปลือย ฯลฯ อยู่หนาตาในหน้าหนังสือพิมพ์ เพราะข่าวชนิดนี้ย่อมเรียกร้องความสนใจ ทำให้ขายหนังสือพิมพ์ได้มาก ถ้าไม่คำนึงถึงธรรมะแห่งหนังสือพิมพ์แล้ว ก็ย่อมเป็นข่าวที่คนหนังสือพิมพ์ชอบลงเพราะหาได้ง่าย เขียนได้ง่าย และขายหนังสือพิมพ์ได้ดี

ในที่นี้ก็มีข้อสังเกตอยู่อย่างหนึ่งว่า สตรีเพศนั้นหากเป็นข่าวขึ้น ก็มักจะมีคนให้ความสำคัญมากกว่าเพศชาย มีคนสนใจชอบอ่านมากกว่าข่าวที่เกี่ยวกับผู้ชาย ถ้าหากจับผู้ชายล้วงกระเป๋าคนในรถประจำทางได้ ข่าวนั้นก็จะเป็นข่าวธรรมดา แต่ถ้าคนล้วงกระเป๋าที่จับได้นั้นเป็นหญิง หนังสือพิมพ์จะถือเป็นข่าวใหญ่ เพราะคนจะซื้ออ่านมาก ความจริงข้อนี้ใช้ได้สำหรับข่าวทุกชนิด จะเป็นข่าวอย่างไรก็ตาม หากตัวการเป็นหญิงแล้ว ย่อมเป็นข่าวใหญ่กว่าที่ตัวการเป็นชายเสมอ จนในที่สุด จะเห็นได้จากหน้าปกหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์

หน้าปกที่เป็นภาพผู้หญิงจะมีคนซื้อเยอะ ที่น่าอัศจรรย์ก็คือ คนอ่านที่เป็นผู้หญิงนั่นเองกลับซื้อ มากกว่าผู้ชายเสียอีก

ข่าวที่มีความสำคัญในอันดับต่อไป ได้แก่ข่าวการเมือง

แต่ทั้งนี้พึงสังเกตไว้ว่ามีข้อยกเว้นสำหรับบางประเทศ ในประเทศที่ประชาชนสนใจการเมืองมาก ข่าวการเมืองอาจมีความสำคัญยิ่งกว่าที่เรียงอันดับไว้ในที่นี้ ซึ่งใช้ได้สำหรับส่วนมากที่ประชาชนสนใจในการเมืองแต่พอประมาณ คนที่สนใจในข่าวการเมืองมากที่สุดก็คือนักการเมืองนั่นเอง เพราะอยากรู้ว่าหนังสือพิมพ์จะกล่าวถึงตนอย่างไรบ้าง จะชมเชยอย่างไร หรือจะตำหนิติเตียนวิพากษ์วิจารณ์อย่างไร

ข่าวการเมืองกับข่าวกีฬานั้น ดูจะมีความสำคัญใกล้เคียงกันอยู่มาก เพราะมีลักษณะแห่งการแข่งขันชิงไหวชิงพริบล้มค่ายคล้ายคลึงกัน แต่ในประเทศใดที่ประชาชนสนใจการกีฬามาก ข่าวกีฬาที่ย่อมสำคัญกว่าข่าวการเมืองเป็นธรรมดา

ข่าวที่มีความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือข่าวส่วนบุคคล คนเรามักชอบอ่าน และอยากรู้อยากเห็นเรื่องของคนอื่นนั่นประการหนึ่ง และชอบเห็นชื่อตนเองปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์นั่นประการหนึ่ง ฉะนั้นข่าวที่เรียกว่า "ข่าวสังคม" นั้นจึงมีผู้อ่านมาก ทั้งคนที่ชอบรู้เรื่องของคนอื่น และเจ้าตัวที่มีชื่อลงหนังสือพิมพ์นั่นเอง ข่าวเช่นนี้เป็นข่าวความเคลื่อนไหวตามปกติ เช่น ข่าวความรื่นเริง ข่าวการสมรส ตลอดจนข่าวเหตุการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้นในชีวิตบุคคล

แต่ข้อสำคัญนั้นอยู่ที่ชื่อบุคคลที่ลงไป ยิ่งลงชื่อบุคคลลงไปได้มากคนเท่าไร คนที่จะซื้อหนังสือพิมพ์ก็จะมากขึ้นไปตาม ฉะนั้นข่าวสังคมจึงไม่จำเป็นต้องมีสาระอย่างอื่นมาก แต่มีชื่อของบุคคลลงไว้ให้มาก ๆ ก็พอ หากหนังสือพิมพ์ใดสามารถลงชื่อบุคคลได้ห้าร้อยคน หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นก็ขายได้ห้าร้อยฉบับอย่างแน่นอน เพราะคนที่มีชื่อลงหนังสือพิมพ์นั้น จะต้องซื้อคนละไม่ต่ำกว่าหนึ่งฉบับ ด้วยความสนใจในเรื่องของคนอื่น ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ช่องพิเศษในหน้าหนังสือพิมพ์ซึ่งจัดไว้สำหรับลงและตอบปัญหาเกี่ยวกับชีวิต จึงมีผู้สนใจอ่านมาก และเป็นทางหนึ่งที่หนังสือพิมพ์จะเพิ่มจำนวนคนอ่านขึ้นไปได้

สิ่งประกอบมูลค่าของข่าวอีกประการหนึ่งก็คือ สิ่งที่ฝรั่งเรียกว่า Human Interest ซึ่งพอจะแปลเป็นไทยได้ว่าความน่าสนใจ ข่าวที่มีค่าสูงในทางนี้ ได้แก่ข่าวซึ่งผิดวิสัยไม่น่าจะเป็นไปได้ หรือข่าวที่เกี่ยวกับสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ เช่น

ข้าวแมวออกลูกเป็นหนู

เนรเหาะได้

เต่าทำน้ำมันต์

พระพุทธรูปผุดขึ้นจากต้นมะพร้าว ฯลฯ

ข้าวเช่นที่ว่ามานี้จะเรียกร่องความสนใจจากผู้อ่านได้เสมอ ไม่ว่าผู้อ่านจะเชื่อหรือไม่ก็ตาม และถ้าหากหนังสือพิมพ์เขียนข่าวอย่างตื่นเต้นโลดโผน มีภาพประกอบ มีการสัมภาษณ์ผู้รู้เห็นเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผิดธรรมดาเหล่านี้ความสนใจของคนอ่านก็จะยิ่งเพิ่มขึ้น

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ก็พอจะเห็นได้ว่า ตามปกติหนังสือพิมพ์ย่อมปรารถนาที่จะมีเสรีภาพ และในการที่จะต้องเป็นตัวของตัวเอง แต่ในการแสวงหาเสรีภาพจากอิทธิพลต่างๆ นั้น หนังสือพิมพ์จำต้องพึ่งคนอ่านและจำต้องเอาใจคนอ่านไว้ก่อน ในการนี้หนังสือพิมพ์อาจต้องกระทำการบางอย่างหรือหลายอย่างที่มีผิดธรรมดาของหนังสือพิมพ์ เช่นวิธีเขียนข่าวพลิกแพลงต่าง ๆ โดยเจตนา ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

เสรีภาพแห่งหนังสือพิมพ์นั้น อยู่ในตัวคนทำหนังสือพิมพ์นั่นเอง ถ้าหากคนหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพในตัวเองพร้อมมูลแล้ว ก็ไม่มีสิ่งใดจะมาทำลายเสรีภาพนั้นลงไปได้ นักหนังสือพิมพ์ที่ดีย่อมรู้จักใช้เสรีภาพให้ถูกกับสถานการณ์ได้เสมอ และหนทางที่นักหนังสือพิมพ์จะรักษาเสรีภาพและธรรมะแห่งหนังสือพิมพ์ไว้ได้ ก็ด้วยความรู้จักประมาณตน และความรับผิดชอบต่อ

ความรับผิดชอบต่อและรู้จักประมาณตนเป็นของคู่กัน คนหนังสือพิมพ์ต้องรู้ว่าตนอยู่ในฐานะที่สามารถชักจูงให้คนจำนวนมาก มีความเห็นคล้อยตามความคิดเห็นของตน

ฉะนั้นในการเขียนข่าวก็ดี การแสดงความคิดเห็นก็ดี ต้องมีความระมัดระวังอยู่เสมอ ไม่ชักจูงคนอื่นให้คิดเห็นไปในทางที่ผิดอันจักเสียประโยชน์แก่ส่วนรวม

คนหนังสือพิมพ์ต้องรู้จักตนว่ามีหน้าที่ทำหนังสือพิมพ์ อันเป็นหน้าที่พิเศษในสังคม การวิพากษ์วิจารณ์การบริหารประเทศนั้น หนังสือพิมพ์จำต้องทำก็จริงอยู่ แต่ก็ต้องระลึกอยู่เสมอว่า ความรับผิดชอบต่อในการบริหารประเทศและความปลอดภัยของประเทศ เป็นเรื่องของรัฐบาลโดยตรง นักหนังสือพิมพ์ไม่มีความรับผิดชอบต่อในทางนี้

จึงต้องประมาณตนไม่เฟลอตัวนึกว่าเป็นรัฐบาลเสียเอง หรือเป็นผู้รับผิดชอบในความปลอดภัยของประเทศเสียเอง หนังสือพิมพ์มีอำนาจพอที่จะปลุกปั่นให้เกิดความคิดเห็นอันรุนแรงขึ้นในบ้านเมืองได้

แต่เมื่อความรู้สึกอันรุนแรงได้เกิดขึ้นแล้ว หนังสือพิมพ์ก็ไม่มีอำนาจใด ๆ ที่จะคอยควบคุมความรู้สึกนั้น มิให้ลุกลามจนกลายเป็นความไม่สงบในบ้านเมือง และหนังสือพิมพ์ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกเช่นนั้น ก็จะผ่อนคลายความรู้สึกนั้นลงได้ด้วยยาก

คนหนังสือพิมพ์ที่รู้จักประมาณตน จึงไม่ถือเอาหนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือที่จะนำตนไปสู่ลาภยศวาสนา หากคนหนังสือพิมพ์คนใดยังหวังลาภยศวาสนาเช่นนั้นแล้ว ก็จจะรักษาเสรีภาพและธรรมะของหนังสือพิมพ์ไว้ได้ยากนัก แต่ความข้อนี้ก็เป็นจริงสำหรับทุกๆ อาชีพ ไม่จำกัดเฉพาะในวงการหนังสือพิมพ์เท่านั้น

หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์ในโลกปัจจุบัน ความเป็นอยู่ภายในและการปกครองจะราบรื่น ก็ต้องอาศัยความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน หนังสือพิมพ์มีส่วนช่วยปรับความเข้าใจอันดีนี้ได้มาก แต่ก่อนที่หนังสือพิมพ์จะสามารถกระทำประโยชน์เช่นนี้ได้ รัฐบาลก็ต้องเข้าใจหนังสือพิมพ์ในทางที่ถูกต้อง และคนหนังสือพิมพ์ก็ต้องเข้าใจตนเองเป็นอย่างดีเสียก่อน

- ภาคผนวก 3 -

การต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์

โดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

ปาฐกถาที่สมาคมหนังสือพิมพ์

วันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2500

เสียงหนังสือพิมพ์ คือ เสียงของประชาชน เมื่อพูดมาดังนี้ ท่านที่มีใจคนหนังสือพิมพ์ อาจเห็นว่าผมพูดเข้าข้างตัว แต่ถ้าหากว่าท่านพิจารณาโดยดีแล้วจะเห็นว่าคำกล่าวนั้นเป็นความจริงเพราะหนังสือพิมพ์ที่เป็นอิสระแก่ตัวจะตั้งอยู่ได้ก็ด้วยประชาชนคนอ่านจริงอยู่ความคิดต่างๆ ที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์นั้น คนทำหนังสือพิมพ์อาจเป็นผู้คิดเขียนขึ้นเป็นส่วนมาก แต่เมื่อประชาชนยังติดตามอ่านความคิดเห็นนั้นอยู่ หรือพูดง่ายๆ ก็คือเมื่อประชาชนยังซื้อหนังสือพิมพ์นั้นอยู่ ก็หมายความว่าประชาชนยอมรับว่า เสียงหนังสือพิมพ์ คือเสียงของตน ความคิดเห็นที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์นั้นคือความคิดเห็นของตน ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงให้การสนับสนุน ประชาชนทั้งประเทศนั้นย่อมมีความคิดเห็นและทรรศนะแตกต่างกันอยู่มาก เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจึงมีความคิดเห็นและทัศนะแตกต่างกันไป คนอ่านหนังสือพิมพ์แต่ละคนอาจมีความคิดเห็นและทรรศนะตรงกับหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง แต่ไม่ตรงกับอีกฉบับหนึ่ง แต่หนังสือพิมพ์ทุกฉบับก็ย่อมจะมีคนอ่านเห็นด้วยไม่มากก็น้อย มิฉะนั้นจะตั้งอยู่ไม่ได้ ด้วยเหตุเหล่านี้จึงพอจะสรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์นั้นคือเสียงของประชาชนโดยแท้ เมื่อเสียงหนังสือพิมพ์คือเสียงของประชาชน สิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ก็คือสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ก็คือการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

สิทธิเสรีภาพของประชาชน ที่ปรากฏเป็นสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์นั้นก็คือสิทธิเสรีภาพที่จะรู้ข่าวความเคลื่อนไหวทั่วไปทั้งในประเทศและนอกประเทศ ตลอดจนสิทธิเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ผู้ปกครองตน หรือผู้ที่อยู่เหนือตนนี้มานานและมีมาในทุกสังคม แม้ในประเทศไทยของเราเองก็มีไซ้ของใหม่ ในกฎหมายอาญาหลวงซึ่งเป็นกฎหมายโบราณของไทยนั้นปรากฏว่า ผู้ใดพูดจาดูหมิ่นตำหนิติเตียนพระเจ้าแผ่นดินมีโทษถูกลากถึง และเอา

มะพร้าวหัวขาดปาก โทษนี้นับว่าเป็นโทษที่รุนแรงอย่างยิ่ง ถ้าจะคิดไปว่าพระเจ้าแผ่นดินไทยสมัยก่อนปกครองราษฎรแบบทารุณก็ถูก แต่ถ้าจะคิดดูให้ดี ๆ โทษอันรุนแรงนี้ก็สื่อให้เห็นว่าราษฎรก็คงจะทารุณพระเจ้าแผ่นดินไม่น้อยอยู่เหมือนกัน ผู้ปกครองแผ่นดินคนใดก็ตามที่กำหนดโทษนี้ไว้ในกฎหมายอาญาหลวง คงจะเป็นผู้ที่ถูกราษฎรวิพากษ์วิจารณ์เสียยับเยินจนแทบจะปกครองแผ่นดินไม่ได้มาแล้ว ถ้าหากว่าราษฎรมิได้วิพากษ์วิจารณ์ตำหนิติเตียนอย่างหนัก ความจำเป็นที่จะต้องกำหนดโทษอันรุนแรงนี้ไว้ในกฎหมายก็คงไม่เกิดขึ้น และเหตุที่ในสมัยนั้น เมืองไทยยังไม่มีหนังสือพิมพ์เสียงของประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองจึงจำเป็นต้องแสดงออกทางปาก โทษในกฎหมายโบราณจึงไปตกอยู่ที่ปาก ได้แก่ ลากลิ้นและเอามะพร้าวหัวขาดปากเข้าไปมิใช่ลงโทษกันด้วยการเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์หรือปิดหนังสือพิมพ์ หรือจับบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไปฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างที่ทำกันอยู่ทุกวันนี้ การวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของผู้ปกครองแผ่นดินในเมืองไทยในสมัยก่อนมีหนังสือพิมพ์นั้น ดูออกจะต้องกระทำด้วยวิธีพิสดารต่างๆ เป็นต้นว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยา พวกละครนอกต้องเข้าไปร้องให้พระเจ้าเอกทัศฟังว่า "จะเอาเงินมาจากไหน จนจะตายแม้เก็บผักบุ้งขายยังต้องเสียภาษี" เป็นการวิจารณ์ระบบภาษีอากรสมัยนั้น ซึ่งหยุ่มหยมอย่างยิ่ง แม้แต่ผักบุ้งก็ยังคงเสียภาษีในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นี้การแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์โดยไม่มีหนังสือพิมพ์ดูออกจะพิสดารไปใหญ่ ผู้ทำต้องใช้เวลาศึกษาเหตุการณ์และสถานที่โดยละเอียดแล้วจึงดำเนินการในสมัยนั้นเป็นราชประเพณีที่พระเจ้าแผ่นดินต้องเสด็จลงทรงบาตรทุกเช้า พระที่เข้าไปรับบาตรในวังนั้นนับเป็นร้อยละ และวิธีทรงบาตรนั้นก็มิได้เหมือนกับชาวบ้านธรรมดา กล่าวคือ มิได้ตักข้าวจากขันใบเดียว แต่มีขันใบเล็กๆ ใส่ข้าวใส่กับไว้พร้อมตามจำนวนพระมีคนคอยเลื่อนขันถวายทีละใบให้ทรงบาตรพระแต่ละองค์ ด้วยเหตุนี้ขันใส่ข้าวและกับสำหรับทรงบาตรซึ่งมีจำนวนมากจึงต้องตั้งเป็นแถวยืดยาวไป เป็นเหตุให้กาฝูงหนึ่งมากอยแย่งข้าว และกับในขันเหล่านั้นกินทุกๆ เช้า จำต้องมีเด็กเล็กๆ อีกฝูงหนึ่งมีจำนวนเท่ากับกาไว้คอยไล่กาเรียกว่า "มหาดเล็กไล่กา" มิฉะนั้นก็ไม่สามารถจะทรงบาตรโดยเรียบร้อยได้ วันหนึ่งปรากฏว่า กาดวหนึ่งคาบหนังสือมาทิ้งในขณะที่ทรงบาตร เปิดออกดูเป็นโคลงสี่สุภาพบทหนึ่งที่ขึ้นต้นสองบทแรกว่า

"ไกรสรพระเสด็จได้	ลิกซี
กรมหมื่นเจษฎาบดี	เร่งไม้"

โคลงบทนี้ เป็นการวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของชนชั้นผู้ปกครองแผ่นดินโดยตรง แต่เพราะเหตุไม่มีวิธีอื่นที่ผู้วิพากษ์วิจารณ์จะกระทำให้ความคิดเห็นของตนปรากฏได้ จึงต้องลงทุนคบคิดกับอีกา จับกามาฝึกหัดให้คาบหนังสือไปทิ้งจนเป็นผลสำเร็จ ปรากฏว่าครั้งนั้นผู้ที่มีชื่อในทางแต่งโคลงกลอนถูกจับตัวไปชำระกันมาก

สิ่งที่เป็นปฐมเหตุของหนังสือพิมพ์ที่เรารู้จักอยู่ทุกวันนี้ เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษหลายร้อยปีมาแล้ว สิ่งนั้นคือหนังสือจดหมายเหตุ ซึ่งเป็นหนังสือบอกข่าวที่ส่งไปยังจังหวัดต่างๆ ในประเทศอังกฤษโดยอนุญาตของรัฐบาล หนังสือจดหมายเหตุนี้เขียนด้วยมือมาจนถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 และเมื่อมีการค้นคิดการพิมพ์หนังสือโดยใช้แทนพิมพ์เป็นผลสำเร็จ หนังสือจดหมายเหตุนี้ก็สามารถเพิ่มปริมาณขึ้นได้มากเพราะไม่ต้องใช้มือเขียนอีกต่อไป รัฐบาลเริ่มแลเห็นว่าตนอาจไม่สามารถควบคุมหนังสือจดหมายเหตุนั้นได้ จึงเข้าควบคุมการพิมพ์โดยออกใบอนุญาตให้บุคคลเป็นผู้พิมพ์หนังสือจดหมายเหตุได้แต่ผู้เดียว ใน ค.ศ.1663 ผู้รับอนุญาตคือบุคคลชื่อ Sir Roger l 'Estrtange ได้รับจดทะเบียนให้ "มีสิทธิแต่ผู้เดียวในการเขียน การพิมพ์และการโฆษณาข้อความต่างๆ แจ้งความโฆษณาสินค้า ข่าวสารความคิดเห็น ตลอดจนหนังสือให้ความรู้แก่ประชาชน" จะเห็นได้ว่าการอนุญาตให้คนเดียวทำกิจการเหล่านี้ได้นั้นย่อมสะดวกแก่การที่รัฐบาลจะควบคุมข่าวสารและความคิดเห็น แต่กฎหมายอังกฤษที่ให้รัฐบาลออกใบอนุญาตนั้น รัฐสภาต้องต่ออายุกฎหมายนี้เป็นครั้งคราว ในปีค.ศ.1695 รัฐสภาอังกฤษได้งดไม่ยอมต่ออายุกฎหมายนี้อีกต่อไป รัฐบาลจึงหมดอำนาจที่จะควบคุมการพิมพ์ได้และเสรีภาพแห่งหนังสือพิมพ์ก็เกิดขึ้น Macaulay ได้กล่าวถึงเหตุการณ์อันสำคัญนี้ได้ว่า :

"ในขณะที่วิหารเวสต์มินสเตอร์ ถูกปกคลุมด้วยผ้าดำในงานพระบรมศพ พระนางเจ้าแมรีที่ 2 รัฐสภาได้มีมติอันหนึ่งซึ่งในขณะนั้นมีได้มีผู้ใดสนใจหรือตื่นเต้น และนักวิจารณ์ต่างๆ ก็มิได้เห็นเป็นสำคัญเลย แต่มติอันนี้มีผลต่อเสรีภาพและอารยธรรมยิ่งกว่ากฎบัตร Magna Carta หรือประกาศสิทธิเสรีภาพที่เรียกว่า Bill of Rights"

เมื่อรัฐสภาอังกฤษยกเลิกกฎหมายให้อุญาตการพิมพ์เสียแล้ว การพิมพ์ข่าวสารและความเห็นต่างๆ ก็กระทำได้โดยเสรี รัฐบาลไม่มีอำนาจควบคุมคงเหลือแต่กฎหมายหมิ่นประมาทที่บังคับผู้พิมพ์ผู้โฆษณายู่ คนหนังสือพิมพ์ในอังกฤษได้เจริญก้าวหน้า

ออกไปมาก มีหนังสือพิมพ์ออกเพิ่มขึ้นมากมาย และอีกเจ็ดปีต่อมา หนังสือพิมพ์รายวันฉบับแรกก็เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษชื่อว่าหนังสือพิมพ์ "Daily Courant" ความคิดเห็นของประชาชนอังกฤษเกี่ยวกับกิจการบ้านเมืองได้รุดหน้าออกไปอย่างมาก เป็นเหตุให้ระบอบประชาธิปไตยในอังกฤษหยั่งรากลงได้อย่างมั่นคง และเป็นผลให้เกิดสิทธิและเสรีภาพทางด้านต่างๆ ทุกทาง คนอังกฤษในสมัยนั้นได้แลเห็นความสำคัญแห่งเสรีภาพหนังสือพิมพ์ และถือว่าเป็นสิทธิอันชอบธรรมของตน ไม่ยอมให้ใครมากำจัดสิทธินั้นลงได้ ในค.ศ.1725 ได้มีนักเขียนอังกฤษคนหนึ่งเขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้อย่างน่าฟังว่า

"ความต้องการของเราที่จะรู้ข่าวต่างๆ นั้น นับว่าแปลกประหลาดก็จริง แต่ก็ เป็นความต้องการที่เราต้องบังคับจนได้ ถึงแม้ว่าความต้องการของเรานั้นจะดูเป็นเรื่องน่าขบขันของคนต่างชาติ แต่ความต้องการนี้ก็ยังเป็นความสนุกอย่างหนึ่งของเราซึ่งเราขาดเสียมิได้ เพราะมันเกิดจากความรู้สึกอันเสรี ซึ่งดลบันดาลให้เราอยากรู้เห็นในกิจการของคนที่อยู่เหนือเราเพื่อเราจะได้ดีและชมกิจการนั้นตามแต่เหตุ"

ปัญหาที่หนังสือพิมพ์ต้องเผชิญต่อมาก็คือ ปัญหาที่อยู่ใต้กฎหมายหมิ่นประมาท ปัญหานี้ก็คือการกระทำอันเป็นส่วนตัวของบุคคล และการกระทำของบุคคลอันเป็นสาธารณะ นั้น ควรจะถือว่าเป็นอย่างเดียวกันหรือไม่ ไม่เคยปรากฏในประเทศใดเลยว่ หนังสือพิมพ์เคยเรียกร้องสิทธิที่จะวิจารณ์การกระทำอันเป็นเรื่องส่วนบุคคล แต่สิทธิที่จะวิจารณ์การกระทำอันเป็นสาธารณะส่งผลถึงคนทั้งปวงนั้น หนังสือพิมพ์ได้ติดต่อผู้เรียกร้องตลอดมา ในสมัยอเมริกายังเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ ผู้พิมพ์โฆษณาหนังสือพิมพ์ในนิวยอร์กคนหนึ่ง ชื่อ Peter Zenger ได้ถูกฟ้องในฐานพิมพ์โฆษณาหมิ่นประมาทผู้ว่าราชการนิวยอร์กโดยกล่าวหาว่าผู้ว่าราชการใช้อิทธิพลในการพิจารณาคดี และใช้อิทธิพลในการเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้ง "ไม่เรียบร้อย" ตามกฎหมายในอังกฤษขณะนั้น ถึงแม้ว่าข้อความที่โฆษณานั้นจะเป็นความจริง จำเลยก็ยังมีความผิดฐานหมิ่นประมาทอยู่นั่นเอง และจำเลยไม่มีสิทธิพิสูจน์ความจริงในศาล แต่ทนายของ Peter Zenger ชื่อ Hamilton ก็ได้พยายามต่อสู้ในศาลว่า "ข้อความที่จะถือว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นจะต้องเป็นเท็จ หรือทำให้เกิดความไม่สงบ มิฉะนั้นจำเลยก็ไม่มีผิด" แต่ผู้พิพากษาก็ไม่ยอมให้ทนายของ Peter Zenger พิสูจน์ความจริงในศาล ทนายจึงหันไปกล่าวแก่คณะลูกขุนว่า

"ถึงแม้ข้าพเจ้าจะชราและมีโรคภัยไข้เจ็บมากก็ตามที แต่ข้าพเจ้าก็ถือเป็นหน้าที่ที่จะไปในที่ทุกแห่งในประเทศนี้เพื่อต่อสู้กับการกระทำของรัฐบาล ในอันที่จะจำกัดสิทธิของประชาชนในการโต้เถียง และในการดำเนินกิจการกระทำอันเอาแต่ใจตนของผู้มีอำนาจปัญหาที่อยู่ในศาล และอยู่ต่อหน้าท่านทั้งปวง ณ บัดนี้ มิใช่ปัญหาเล็กน้อย มิใช่เรื่องของคนพิมพ์หนังสือคนเดียว หรือเรื่องที่เกิดขึ้นในนิวยอร์กเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่อาจจะส่งผลที่อาจจะส่งผลกระทบกระเทือนถึงเสรีชนทุกคน ที่อยู่ใต้การปกครองของรัฐบาลอังกฤษ ในผืนแผ่นดินอเมริกา เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ที่สุดและสำคัญที่สุด เพราะเป็นเรื่องของเสรีภาพ ในการที่จะต่อต้านและแสดงให้เห็นปรากฏถึงการใช้อำนาจตามใจตน ด้วยวิธีพูดและเขียนความจริง"

ปรากฏว่า ลูกขุนในคดีนี้ลงความเห็นว่าง่ายเลยไม่มีความผิด และหลักการแห่งสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ที่จะวิจารณ์การกระทำอันเป็นสาธารณะ โดยไม่ถือว่าเป็นการหมิ่นประมาท ก็เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในเวลาต่อมา บังเกิดผลเป็นตัวบทกฎหมายในเกือบทุกประเทศ ในประเทศไทยเรามาตรา 330 ของประมวลกฎหมายอาญาลบใหม่ (ในขณะนั้น) มีอยู่ว่า :

ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่า ข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ถ้าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้น เป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

กรณีต่าง ๆ ที่ผมได้เล่ามานี้ พอจะเรียกได้ว่าเป็นจุดเด่นในการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในทุกกรณี ปรากฏว่ามีการขัดกันระหว่างผู้ครองอำนาจฝ่ายหนึ่งและประชาชนอีกฝ่ายหนึ่ง ทางฝ่ายผู้ครองอำนาจนั้นต้องการจะควบคุมหนทางแห่งความคิดเห็นและการให้ข่าวแก่ประชาชน และทางฝ่ายประชาชนนั้นต้องการที่จะรักษาหนทางต่าง ๆ นั้นไว้ให้เป็นอิสระ ไม่มีใครคอยควบคุม นักปกครองโบราณมักจะเห็นว่า เสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นอันตราย ความเห็นเช่นนี้นับว่าถูกเพราะเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นอันตรายต่อความทารุณในการปกครอง เป็นอันตรายต่อการกดขี่ และต่อการปกครองที่ไม่ชอบธรรม

Thomas Jefferson ได้เขียนไว้ว่า "เมื่อใดที่หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพ และทุกคนอ่านหนังสือเมื่อนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างปลอดภัย"

ความจริงข้อนี้เป็นความจริงที่ยอมรับกันทั่วโลก และในประเทศประชาธิปไตย ทั้งปวงนั้น เสรีภาพของหนังสือพิมพ์จึงเป็นสิ่งที่ได้รับการคุ้มครอง ในบางประเทศ เช่น เบลเยียม เดนมาร์ก ไชล์แลนด์ ญี่ปุ่น และลักเซมเบิร์กนั้น รัฐธรรมนูญระบุห้ามไว้ชัดมิให้มีการตรวจข่าว ไม่ว่าจะเป็นครณีใด ๆ คงมีแต่ประเทศไทย และประเทศเผด็จการบางประเทศเท่านั้น ที่มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานตรวจข่าวหนังสือพิมพ์ หรือสั่งปิดหนังสือพิมพ์ได้

ว่าโดยทั่วไปแล้ว หลักการให้เสรีภาพแก่หนังสือพิมพ์ เป็นหลักการที่ยอมรับกันทั่วโลก แต่การต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์นั้นยังไม่สิ้นสุดลง เพราะรัฐบาลบางรัฐบาลในโลกนี้อยู่ในฐานะเป็นผู้หวาดหวั่นระแวงและไม่แน่ใจในการกระทำของตัวเอง และถ้าหากรัฐบาลได้อยู่ในฐานะเช่นนี้ รัฐบาลนั้นก็คงจะต้องหาทางปิดปากเสียงของหนังสือพิมพ์ เพื่อมิให้ความจริงนั้นปรากฏ ในที่นี้พอจะตั้งเป็นหลักไว้ได้ว่า "รัฐบาลใดที่ลิดรอนเสรีภาพหนังสือพิมพ์ รัฐบาลนั้นหวาดหวั่นและไม่แน่ใจในตนเอง แต่ถ้ารัฐบาลใดพยายามปิดบังการกระทำต่าง ๆ ของตนมิให้หนังสือพิมพ์ได้ล่วงรู้ รัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลที่มีเจตนากระทำชั่ว"

ด้วยเหตุนี้ผู้เผด็จการเช่น ฮิตเลอร์ มุสโสลินี และเปเรง จึงต้องเข้าควบคุมหนังสือพิมพ์ไว้ให้อยู่ใต้อาณัติของตน และในประเทศที่หนังสือพิมพ์ถูกควบคุม ประชาชนได้รู้เห็นแต่ความคิดเห็นของคนคนเดียว หรือของพรรคการเมืองพรรคเดียว ในที่สุด ในเวลาไม่นานประชาชนทั้งประเทศจะหลับตาตามบุคคลนั้น หรือพรรคนั้นไป ทั้งในความคิดเห็นและการกระทำ ผลที่จะเกิดขึ้นแก่บ้านเมืองเป็นความหายนะ อย่างไรก็ตามไม่เห็นจำเป็นที่จะต้องอธิบาย เพราะความคิดเห็นของคนคนเดียวหรือกลุ่มเดียวนั้นย่อมจะต้องผิดพลาดได้เสมอ หากผลประโยชน์ของบ้านเมืองถูกผูกมัดไว้กับความเห็นนั้น โดยไม่มีทางที่ความเห็นขัดแย้งจะแสดงออกให้ปรากฏได้ ความผิดพลาดของความคิดเห็นนั้นย่อมจะต้องนำความหายนะมาสู่บ้านเมืองเสมอไป โดยไม่มีผู้ใดแก้ไขได้ทัน ความเห็นขัดแย้งต่าง ๆ จึงเป็นของที่มีประโยชน์และจำเป็น หนังสือพิมพ์เองก็มีความเห็นขัดแย้งกันอยู่เสมอ แต่ความเห็นขัดแย้งกันนั้นจะปรากฏออกได้ก็เพราะมีเสรีภาพอยู่ในบ้านเมือง ผู้มีใจเป็นธรรมทั้งหลายจึงจำเป็นต้องต่อสู้เพื่อเสรีภาพ เพื่อรักษาความเห็นอันขัดแย้งกันนั้น ไว้เพื่อประโยชน์ของบ้านเมือง

การลิดรอนและการจำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ โดยใช้อำนาจทางกฎหมายนั้น ถึงแม้ว่าเป็นเรื่องที่จะต้องต่อสู้ป้องกันมิให้มีขึ้นได้ แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ไม่น่ากลัวนัก การใช้อำนาจเงินปิดปากคน หนังสือพิมพ์นั้นถึงแม้จะทำได้ในบางกรณีก็มีไซ้จะทำได้ทั่วไป

เพราะคนหนึ่งสื่อพิมพ์ส่วนมากมีใจเป็นอิสระและรักเสรีภาพ คงจะไม่ยอมขายตัวขายเสรีภาพของตนไปจนหมด จะต้องมีคนดีเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก แต่การใช้อำนาจนอกกฎหมายหรืออำนาจกดขี่คนหนึ่งสื่อพิมพ์ ให้หวาดเกรงภัยนั้น เป็นของที่น่าสะพึงกลัวอย่างยิ่ง ภัยอันตรายเช่นนี้คนหนึ่งสื่อพิมพ์ในเมืองไทยได้ประสบมาแล้ว คือ บรรณาธิการ ชื่น โรจนวิภาค และคุณอารี ลีวีระ คนหนึ่งสื่อพิมพ์และประชาชนทั้งหลายก็คงจะยังจำได้อยู่ อำนาจเช่นนี้ถึงแม้ว่าจะน่ากลัวสักเพียงใดก็ต้องต่อสู้ต่อไป เพราะถ้าหากว่าเราเกรงกลัวอำนาจอย่างนี้แต่เพียงอย่างเดียว แล้วสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ที่ปรากฏ อยู่ในรัฐธรรมนูญและตัวบทกฎหมายอื่น ๆ ก็จะเป็นแต่เพียงตัวหนังสือ ไม่มีความหมายไม่มีความสำคัญอย่างไรเลย ผู้ที่ต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพจึงจำต้องพร้อมที่จะเสียสละ แม้แต่ชีวิตเมื่อถึงคราวถึงเวลา

เสรีภาพของหนังสือพิมพ์มิใช่อดีตเรากลากที่ผู้ปกครองแผ่นดินคนใด จะหยิบยื่นให้แก่ประชาชนได้ แต่เป็นสิทธิอันชอบธรรมของผู้ที่อยู่ใต้การปกครองทุกคน เสรีภาพของหนังสือพิมพ์มิใช่เป็นแต่เพียงผลพลอยได้ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หรือเป็นองค์ประกอบของระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่เป็นที่ตั้ง หรือเป็นหัวใจของระบอบประชาธิปไตยทีเดียว หากหนังสือพิมพ์ไม่มีเสรีภาพ ระบอบประชาธิปไตยก็ไม่สามารถตั้งอยู่ได้ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่นิยมเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยทุกคน ที่จะต้องต่อสู้ป้องกันสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไว้จนสุดความสามารถ เพราะเสรีภาพของหนังสือพิมพ์มิใช่เป็นแต่เพียงเสรีภาพของคนหนึ่งสื่อพิมพ์เท่านั้น แต่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเสรีภาพของคนทั้งปวงที่ได้กล่าวมาแล้ว

- ภาคผนวก 4 -

หนังสือพิมพ์กับรัฐบาล

โดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
พิมพ์ครั้งแรก วันนักข่าว 2511

ความจริงเรื่องที่จะพูดนี้ ถึงท่านประธานจะบอกว่าไม่ได้กำหนดเรื่อง แต่ความจริงผมก็ทราบอยู่ คือเมื่อท่านไปขอร้องไห้มาพูดท่านบอกว่าให้มาพูดเรื่อง “หนังสือพิมพ์กับรัฐบาล” ผมก็รับปากไว้ในเวลานั้น เพราะเห็นว่าน่าจะพูดกันได้โดยไม่ยืดเยื้อดี และก็ไม่ต้องกินเวลามาก

สำหรับเรื่องหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลนี้ ท่านทั้งหลายที่เป็นนักหนังสือพิมพ์ก็คงจะได้ฟังอยู่บ่อยๆ หลายครั้งหลายหนว่า หนังสือพิมพ์นั้นควรจะร่วมมือกับรัฐบาลในอันที่จะก่อให้เกิดประชาชนเกิดความเข้าใจอันดีต่อรัฐบาล คำพูดหรือคำพังเพยที่ได้ยินกันอยู่บ่อยๆ นี้ส่วนมากก็มาจากรัฐบาล หนังสือพิมพ์ไม่เคยพูด และถ้าจะดูความหมายของคำพังเพยเช่นนี้แล้ว และคิดกันดูดีๆ ก็รู้สึก คำพูดจะเซย ที่ออกจะเซยสิ้นดีเพราะไม่มีทางจะเป็นไปได้ ถ้าหากว่าหนังสือพิมพ์เป็นหนังสือพิมพ์อยู่ และก็ความเข้าใจอันดีนี้จะมีต่อรัฐบาลนั้น ถ้าหากเอาภระนั้นมาโยนให้หนังสือพิมพ์ทั้งหมดแล้ว ก็ไม่ทราบว่าจะป็นรัฐบาลทำไมกัน

หมายความว่า ถ้ารัฐบาลจะทำชั่ว ทำจัดงานมหกรรมในความชั่วต่างๆ ขึ้นระยะเวลายาวนาน และหนังสือพิมพ์จะต้องเชียร์กันตลอดไป ไม่สามารถจะแสดงความชั่ว ความผิดพลาด ความบกพร่องทั้งหลายให้ปรากฏได้ ถ้าหากว่าหนังสือพิมพ์ถือตามมติที่พูดข้างบ่อยๆ นั้นแล้ว บ้านเมืองจะเป็นอย่างไรก็ไม่ต้องมาบรรยายกัน ณ ที่นี้ ท่านทั้งหลายคงจะทราบดี

ความจริงหนังสือพิมพ์เราเท่าที่ผมเข้าใจ ความเห็นส่วนตัวก็เห็นจะไม่มีหน้าที่ที่จะร่วมกับรัฐบาลในกรณีเช่นนั้นเลย เพราะเหตุว่าหนังสือพิมพ์นั้นเป็นทั้งที่จะต้องเสนอข่าวตามความจริงให้ประชาชนทั้งปวงทราบร่วมกันโดยหลักแล้ว ไม่ว่าข่าวนั้นจะเป็นข่าวดีหรือข่าวร้าย ขอให้ป็นความจริงแล้วหนังสือพิมพ์ก็ต้องเสนอทั้งนั้น การที่ไม่ว่าจะเป็นบ้านเมืองใดก็จะต้องมีรัฐบาลปกครอง รัฐบาลก็ย่อมประกอบด้วยมนุษย์ธรรมดาสามัญจะทำถูกต้องไป

นั้นยอมไม่ได้ ก็ยอมจะต้องมีการกระทำผิดพลาดบ้าง เมื่อเกิดความกระทำผิดพลาดขึ้น หนังสือพิมพ์ก็ต้องเสนอ ถ้าหนังสือพิมพ์เสนอไม่ได้แล้วคนก็ไม่รู้ และเมื่อไม่รู้แล้วก็หลงนับถือให้คนที่ทำผิดนั้นครองแผ่นดินอยู่ ซึ่งไม่เป็นประโยชน์แก่ใคร ความผิดที่หนังสือพิมพ์ ถ้าหากหนังสือพิมพ์เสนอความผิดพลาดและบกพร่องต่างๆ ในการบริหารประเทศแล้ว ถ้าหากว่าความผิดพลาดนั้นมีน้อย ก็คงจะไม่มีใครว่าอะไร เพราะคนเราย่อมเห็นใจกัน ทำงานมากก็ต้องมีผิดเสมอ ความวิตกของรัฐบาลที่ว่าหนังสือพิมพ์ไม่ควรเสนอสิ่งใดที่เป็นผลเสียหายต่อรัฐบาลนั้นแหละ รู้สึกว่าจะเป็นความวิตกจนเกินไป

นี่พูดสำหรับรัฐบาลดีๆ ถ้าหากว่ารัฐบาลนั้นไม่ดีประพฤดิชั่วเป็นอาชญาอยู่แล้ว ก็ไม่น่าจะต้องวิตก ไม่น่าจะต้องคอยระมัดระวังมิให้หนังสือพิมพ์เสนอข่าวอะไรเกี่ยวกับรัฐบาล ซึ่งปิดปากหนังสือพิมพ์ได้มากเท่าไรยิ่งดี แต่รัฐบาลหลายรัฐบาลที่พยายามปิดปากหนังสือพิมพ์นั้น กลับเป็นโจทก์ฟ้องรัฐบาล ยิ่งรัฐบาลใดพยายามที่จะปิดปากหนังสือพิมพ์มาก มันก็เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลนั้นทำชั่วมาก ถ้าไม่ทำชั่วแล้วก็จะมาคำนึงปิดหนังสือพิมพ์อยู่ทำไมเล่าครับ เราทำดีๆ เขาจะสงสัยอะไรก็ช่างเขาปะไร ก็แปลว่าคนพยายามปิดเป็นคนที่มีความหลายสิ่งหลายอย่างที่จะต้องปิดบังซ่อนเร้น คนที่ทำถูกอยู่เสมอหรือมีเจตนาดีทำโดยสุจริตแล้วผมก็ยังมองไม่เห็นว่าจะต้องมาปิดบังข่าว หรือการกระทำ หรือความเห็นต่างๆ แต่อย่างหนึ่งอย่างใดทั้งสิ้น

นอกจากไขข่าวแล้ว หนังสือพิมพ์ ท่านทั้งหลายย่อมทราบว่หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือที่สามารถสะท้อนมตมิตมหาชนต่างๆ ในกรณีต่างๆ ได้ เพราะว่าประชาชนมีทางที่จะติดต่อกับหนังสือพิมพ์โดยจดหมายหรือส่งเรื่องราวต่างๆ มาลงหนังสือพิมพ์ และนอกจากนั้นแล้วที่สำคัญที่สุดก็คือหนังสือพิมพ์นั่นเอง หรือที่จะพูดให้ชัดเจนไปอีกก็คือท่านที่นั่งอยู่ที่นี่ เป็นสิ่งหรือบุคคลที่อาจกำหนดมตมิตมหาชน ให้เป็นไปตามความประสงค์ของหนังสือพิมพ์อีกด้วย หรือความประสงค์ของคนทำหนังสือพิมพ์อีกด้วย

ในบางกรณี คนทำหนังสือพิมพ์ก็มีความประสงค์ที่จะกำหนดมตมิตมหาชนให้คล้อยเห็นตามความเห็นของตน บางกรณีก็กำหนดมตมิตมหาชนให้คล้อยตามเจ้าของหนังสือพิมพ์ คือ ผมเองนี่แหละก็ไม่เคยกำหนดหรอก แต่สมมุติว่ายกตัวอย่าง หรือบางกรณีก็กำหนดมตมิตมหาชนให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้มีอำนาจ หรือหนังสือพิมพ์นั้นๆ ไม่ว่าผู้มีอำนาจเหนือนั้นจะเป็นผู้ใด และด้วยเหตุนี้ หนังสือพิมพ์มีทางที่จะกำหนดมตมิตมหาชนทำให้คน

เชื่อถือคล้อยตามได้เช่นนี้ จึงปรากฏอยู่เนืองๆว่า รัฐบาลหลายชุดไม่ว่าจะอยู่ในประเทศไทย หรือประเทศอื่นทั่วไป พยายามที่จะแผ่อำนาจ หรืออิทธิพลเข้ามาครอบงำหนังสือพิมพ์ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ออกหนังสือพิมพ์เอง ชื้อนักรหนังสือพิมพ์ และนักข่าวให้เป็นพวกพ้องของตน หรือใช้อำนาจตามกฎหมาย อำนาจตามกฎหมายมีไม่พอก็เพิ่มอำนาจตามกฎหมายให้แก่คนอื่น เพื่อจะควบคุมหนังสือพิมพ์ให้เกรงกลัว หรือถ้าหากว่าอำนาจตามกฎหมายนั้นใช้ไม่สะดวกก็ใช้อำนาจนอกกฎหมาย เป็นต้นว่าเดินขบวนเข้าไปทุบแท่นบ้าง ระเบิดบ้าง ก็น่ากลัวอยู่ และน่ากลัวยิ่งกว่ากฎหมายขึ้นไปอีก เหล่านี้เป็นความประสงค์หรือเป็นเรื่องที่รัฐบาลจะพยายามแผ่อำนาจ หรืออิทธิพลเข้าครอบงำหนังสือพิมพ์เพื่อให้ดำเนินการต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์แก่ตน เป็นต้นว่า เสนอข่าวที่เป็นประโยชน์แก่รัฐบาลหรือสร้างมติดีแก่มหาชนให้คล้อยตามเหล่านั้น เป็นต้น

หนังสือพิมพ์นั้น ทั้งๆ เป็นเครื่องที่จะแสดงมติมหาชนหรือกำหนดมติมหาชน ก็ได้นั้น ความจริงก็เป็นธุรกิจเอกชนตั้งขึ้น ถ้าจะพูดในทางการค้า ก็ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ของเอกชนเป็นสำคัญแต่โดยที่คนอ่านหนังสือพิมพ์นั้นเป็นประชาชนทั่วไป การเสนอข่าว บทความ ตลอดจนบันเทิงคดีในหนังสือพิมพ์ จึงต้องกระทำไปโดยคำนึงถึงความนิยมของประชาชนหรือคนอ่าน และเมื่อหนังสือพิมพ์ต้องคำนึงถึงประชาชนและต้องทำให้ถูกใจประชาชนเช่นนี้ หนังสือพิมพ์ก็ต้องมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลโดยใกล้ชิดอยู่เสมอ ทั้งๆ ที่เป็นธุรกิจของเอกชนโดยแท้ จะเปรียบไปก็เหมือนกับโรงสีและโรงเลื่อย แต่โรงสีและโรงเลื่อยนั้นไม่มีความสำคัญต่อประชาชนเท่าหนังสือพิมพ์ ก็ไม่จำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับรัฐบาลแต่อย่างไร แต่โดยเหตุที่หนังสือพิมพ์มีหน้าที่สำคัญ หรือมีอำนาจสำคัญในทางเกี่ยวกับประชาชนดังที่ผมได้กล่าวแล้ว ความเกี่ยวข้องก็จำเป็นจะต้องเกิดขึ้น ทั้งๆ ที่หนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจของเอกชนโดยแท้ ขณะเดียวกันคนหนังสือพิมพ์ก็ย่อมต้องการเสรีภาพในทางที่จะดำเนินอาชีพของตน คนหนังสือพิมพ์ทุกคนต้องการเสรีภาพทั้งนั้น เราก็เป็นคนหนังสือพิมพ์ด้วยกันก็อยากจะขอประทานให้ช่วยกันนึกถึงเสรีภาพของเราส่วนมาก

ถ้าพูดถึงเสรีภาพแล้วก็มุ่งไปรัฐบาลเลยนึกถึงรัฐบาลว่า เสรีภาพจะมีมากหรือมีน้อยก็อยู่ที่รัฐบาล ถ้าให้ดีแล้วเสรีภาพของหนังสือพิมพ์นั้นมันจะต้องเริ่มขึ้นไปหลายลำดับ คนที่จะจำกัดเสรีภาพนั้นไม่มีแต่รัฐบาลเท่านั้น คนสำคัญที่สุดจะจำกัดเสรีภาพนักหนังสือพิมพ์ได้ก็คือ เจ้าของ เราจะเขียน เราจะพิมพ์อะไร ถ้าเจ้าของเขาไม่ให้เขียนให้พิมพ์ เขาจะทำ

อะไรก็เงินของเขา อย่างดีเราก็ได้แต่ออกจากโรงพิมพ์ แต่เรื่องที่เราตั้งใจจะเขียนมันก็ไม่ได้พิมพ์อยู่นั่นเอง เพราะฉะนั้นคนแรกที่จะจำกัดเสรีภาพของรัฐบาลได้ใกล้ที่สุดคือ เจ้าของ แล้วในขณะเดียวกัน หนังสือพิมพ์ที่จะอยู่ได้ ดำเนินธุรกิจไปได้ ซึ่งเดี๋ยวนี้ก็ต้องลงทุนลงรอนมากขึ้น มันก็ไม่ใช่ว่ามาจากผู้อ่านเท่านั้น รายได้ส่วนใหญ่ของหนังสือพิมพ์ก็ถูกจำกัดจากผู้แจ้งความนั่นเอง

เราเขียนข่าวแสดงความเห็นไปกระทบกระเทือนบริษัทที่เขาแจ้งความ หรือไปกระทบกระเทือนผลประโยชน์ของเขา เขาก็โกรธเอา เขาอาจจะถอนแจ้งความแล้วมันก็ไปกระทบถึงเจ้าของหนังสือพิมพ์ แล้วในที่สุดมันก็ต้องระมัดระวังปากคำกันอยู่นั่นเองจะไปวิจารณ์หรือไปพูดอะไรมันก็ต้องระมัดระวังปาก ก็เป็นการจำกัดเสรีภาพ แล้วก็ได้มาถึงรัฐบาล ท่านควบคุมอยู่ทั้งหมด

แต่เมื่อนักหนังสือพิมพ์ทุกคนต้องการที่จะได้เสรีภาพอย่างนี้ และผมก็ว่าท่านก็รู้กันอยู่แล้วว่าอะไรเป็นสิ่งจำกัดเสรีภาพบ้าง การต่อสู้เพื่อเสรีภาพครั้งแรก ชั้น Basic หาที่ฟังอื่นใดซึ่งมิใช่บุคคลต่างๆ ดังที่ผมได้กล่าวมาแล้วมาจำกัดเสรีภาพของเราได้ ที่ฟังนั้นก็คือคนอ่านหนังสือพิมพ์ต้องพยายามเอาใจเขาให้มากที่สุดที่จะมากได้ ถ้าเราทำหนังสือพิมพ์ขึ้นขายดี คนอ่านมากแล้ว เจ้าของก็เจ้าของเถอะ จะมาเอะอะวุ่นวายนักก็ไม่สำเร็จ หรือบางทีคนอ่านเรามาก Circulation เราสูง เราขายหนังสือพิมพ์ได้มากแม้จะลงแจ้งความก็ต้องเกรงใจเรา จะเพเลียงปล้ำล่วงเกินไปบ้าง บางทีเรื่องไม่เป็นเรื่องก็ไม่น่าจะเป็นเรื่อง เหล่านี้มันก็ในที่สุดหนังสือพิมพ์ที่ต้องการเสรีภาพจริงๆ นั้นก็ต้องอาศัยประชาชน คือต้องทำอะไรให้ประชาชนคนอ่านนิยม

แต่ความนิยมของประชาชนอ่านมีหลายอย่าง ท่านที่ทำหนังสือพิมพ์ท่านก็ทราบคือว่าอาจจะนิยมด้วยความเลื่อมใสนับถือ หรืออาจจะนิยมเพราะเขาชอบอ่าน อ่านแล้วอาจจะไม่เชื่อก็ตามแต่เขาชอบอ่านมาก เขาก็ชอบอ่านมากเขาก็ซื้อมาก ก็เป็นหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่จะต้องเลือกเอาว่า จะมีความสัมพันธ์กับคนอ่านในระดับไหน มันก็ในระดับชาติด้วยกันทั้งนั้นแหละ แต่ว่าจะเอาระดับไหนก็ว่ามา คือว่าระดับเพื่อนฝูงชอบพอกัน หรือระดับเลื่อมใสเรียกครูบาอาจารย์อย่างไรมันก็มีหลายระดับผมก็ไม่ทราบ ก็เลือกกันเอง

และด้วยเหตุการณเอาใจคนอ่านนี้แหละครับเพื่อเสรีภาพ เพื่อรายได้ เพื่อที่จะไม่ต้องพึ่งคน นอกจากคนอ่านซึ่งก็จะไม่กวนใจเราแน่ มันเป็นความรู้สึกได้สำนึกอยู่อย่างนี้

อย่างน้อยผมก็รู้สึกอย่างนี้ ท่านทั้งหลายจะรู้สึกยังไงผมก็ไม่ทราบ มันก็ทำให้บางทีการเอาใจคนอ่านของเราก็อาจจะเกินเลยไปได้ มันอาจจะเกินความจำเป็นไป เป็นต้นว่า อาจจะมีการเสนอข่าวหรือเสนอความเห็นโดยไม่มีความเห็นผิดชอบ ไปเขียนยุยงส่งเสริมให้คนอ่านเขาเดินขบวนไปเผา USIS บ้าง อะไรบ้างอย่างนี้ มันก็ไม่ดีมันก็เป็นการเกินเลย ซึ่งมันก็เป็นเหตุให้รัฐบาลจะต้องพยายามเข้ามาควบคุม เป็นเหตุให้รัฐบาลเขาอ้างได้นั่นแน่ เริ่มเกะกะแล้ว เพราะฉะนั้นเห็นจะต้องตักเตือนว่ากล่าว สั่งปิด ทำอะไรก็แล้วแต่เถอะซึ่งมันก็ทำให้เสียเสรีภาพลงไป

และด้วยเหตุนี้แหละครับผมว่า ในด้านความสัมพันธ์ของรัฐบาลนั้นถ้าหากว่าถือเราต้องถือเสียแต่แรกเลยว่า รัฐบาลนั้นไม่ใช่มิตรแน่ ถึงจะไม่ใชศัตรู ก็เป็นคนเล่นรังแกเราอยู่เสมอถ้าพลาด ในทางด้านหนังสือพิมพ์ก็จะคบค้ำกับรัฐบาลจะต้องระวังตัวอย่างให้พลาดได้ จะเสนอข่าวก็ดี ความคิดเห็นก็ดี ต้องมีเหลี่ยมมีคู ซึ่งท่านทั้งหลายก็ทราบกันอยู่เป็นอันดีเก่งกว่าผมอีก ไม่ต้องมาอภิปราย สั่งสอนในที่นี้ ซึ่งเราก็ต้องรักษาตัวให้รอดไปตามสถานการณ์ ซึ่งมันจะฟังเป็นไปได้และว่ากันโดยธรรมะจริงๆ ท่านก็ได้พูดกันถึงจริยาบรรณของหนังสือพิมพ์ ผมเห็นด้วยทุกข้อการเขียนข่าว การเสนอข่าว และความคิดเห็นต่างๆก็ต้องมีการรับผิดชอบ

สิ่งที่หนังสือพิมพ์ควรจะนึกและเห็นใจรัฐบาลก็คือว่า เราเป็นเพียงหนังสือพิมพ์ ถ้าเราเขียนเข้าเกิดจลาจลในบ้านเมืองแล้วเราไม่รับผิดชอบอะไร เราไม่มีหน้าที่ปราบจลาจล รัฐบาลเขาต้องปราบ ด้วยเหตุนี้ ถ้าเราเขียนยุยงส่งเสริมไปในทางก่อให้เกิดการจลาจลแล้ว รัฐบาลเขาจะเขกหัวเอาบ้างก็อย่าไปว่าอะไรเลย เพราะไอ้เรามันก็ไม่ดีเองจริงๆ เพราะความจริงการที่เราจะเขียนอะไร พูดอะไรเราก็ต้องรับผิดชอบว่าผลจะเกิดอะไร ถ้าผลนั้นเกิดไปนอกเหนือเรื่องหนังสือพิมพ์จะรับผิดชอบแล้ว

เรื่องนี้มันยากถ้าหากลงข่าวผิดไปเรายังรับผิดชอบ เพราะเรายังแก้ได้ถ้าเกิดความไม่จริง เราก็รีบแก้เสียว่า ข่าวความจริงเป็นอย่างนั้น แต่ว่าเรื่องบางเรื่องเราลงไปผลมันไกลกว่าที่เรานึก อาจเกิดบ้านแตกสาแหรกขาดขึ้น อย่างนี้ก็ป็นเรื่องรัฐบาลเขาจะต้องดูแล และเขาก็อาจจะใช้เหตุเหล่านี้เข้ามาควบคุมหนังสือพิมพ์ได้โดยถนัด และอีกอย่างหนึ่งที่ผมเห็นมาในที่อื่นนั่นรู้สึกว่ หนังสือพิมพ์ในปัจจุบันนี้มีการกระทำบางอย่างซึ่งทำให้รัฐบาลออกจะมองเป็นพิเศษ เมื่อพูดถึงรัฐบาล ในบางประเทศซึ่งมีความสัมพันธ์ไม่ค่อยจะดีระหว่าง

หนังสือพิมพ์กับรัฐบาล คือ หนังสือพิมพ์ปัจจุบันในโลกนี้ไม่ได้พูดถึงหนังสือพิมพ์ในเมืองไทย
 อยากจะขอสรรเสริญด้วยความจริงใจ หนังสือพิมพ์ไทยเรานี้มีมารยาทเรื่องนี้ดีมาก

หนังสือพิมพ์ฝรั่งรู้สึกว่าการก้าวเข้าไปในชีวิตส่วนตัวของบุคคลอย่างที่เราเรียกว่า
 เกินกว่าเหตุเหลือเกิน โดยที่บุคคลเหล่านั้นไม่ใช่บุคคลสำคัญในบ้านเมือง ไม่มีหน้าที่ ไม่มีคว
 ามรับผิดชอบต่อบ้านเมืองอย่างไร เป็นบุคคลธรรมดา แต่ถ้าบังเอิญมีเหตุอะไรเกิดขึ้น
 เป็นต้นว่าน้องสาวถูกฆ่าตาย หรือเมียถูกพาหนี หรือไฟไหม้บ้าน หรือไม่ว่าจะเกิดอะไร หรือ
 ทำความดีเด่นอะไรขึ้นมาหน่อยหนึ่ง หรือว่าไปทำอะไรผิดเข้า รู้สึกว่าคนดีทำเช่นนั้นแล้ว จะ
 ไม่ได้ได้รับความเคารพในเรื่องส่วนตัวจากหนังสือพิมพ์อีกต่อไป เพราะหนังสือพิมพ์จะพยายาม
 ติดตามข่าวบุกรุกเข้าไปในบ้าน หรือในที่สาธารณะ ไม่ปล่อยให้เขาแม้แต่พักผ่อน สัมภาษณ์เช้า
 เย็น กลางวัน และข่าวที่ลงก็รู้สึกว่าผิดพลาดไม่ตรงกับความจริง อาจจะทำให้เกิดความเสีย
 หายต่อชื่อเสียงของเขาได้ เหล่านี้ผมเข้าใจว่าเป็นเรื่องที่รัฐบาลหลายๆประเทศก็อาจจะวิตก
 กังวลอยู่ แม้แต่ในประเทศที่อ้างว่ามีเสรีภาพอย่างจริงจังของหนังสือพิมพ์ก็รู้สึกว่า มีการมอง
 กันด้วยความวิตกว่าจะแก้กันอย่างไร

ในหลายประเทศก็แก้กันด้วยการเอาหนังสือพิมพ์แก่ของตนเอง ด้วยการตั้ง
 คณะมนตรีแห่งหนังสือพิมพ์ขึ้น ตั้งจริยาบรรณหนังสือพิมพ์ขึ้น พยายามควบคุมกันเอง ก็
 เป็นการดีที่ตั้งสิ่งนี้ขึ้น ที่ผมพูดจบมาก็อยากที่จะชี้ให้เห็นว่ามันเป็นการที่จะพูดไป ก็เป็นการ
 รักษาเสรีภาพของหนังสือพิมพ์นั่นเอง คือรักษาเสรีภาพเอาไว้โดยพยายามแก้ไขปัญหาความ
 ผิดพลาดของตนเอง โดยที่ไม่ให้รัฐบาลเข้ามาเกี่ยวข้อง ก็ถ้าเราแก้ของเราเองได้ รัฐบาลก็
 หมดสิทธิ หมดเหตุที่จะเข้ามาก้าวก่การหนังสือพิมพ์ เราก็สามารถที่จะรักษาเสรีภาพ
 ของเราต่อไปได้ ข้อสำคัญอยู่ที่ว่า หนังสือพิมพ์นั้นถ้าหากว่ากลมเกลียวเป็นพวกเดียวกันกับ
 รัฐบาลขึ้นมาเมื่อไหร่แล้ว ชาวบ้านก็แย่ เพราะหนังสือพิมพ์นั้นเป็นผู้ที่รับมอบสิทธิของ
 ประชาชน จากตั้งแต่สมัยโบราณลงมา คือ สิทธิที่จะเข้าถึงผู้ปกครองแผ่นดิน และแสดง
 ความมีทุกข์ร้อนของตนให้ปรากฏได้

สิทธิในเมืองไทยก็มีมาโดยตลอด ท่านทั้งหลายที่สนใจต่อประวัติศาสตร์ก็คง
 จะทราบว่า ในสมัยสุโขทัยไม่มีหนังสือพิมพ์ แต่คนทุกคนเดินไปสั่นกระดิ่งที่พระราชวังพระร่วง
 แล้วก็เรียกพระเจ้าแผ่นดินออกมาอ่านข่าวให้ฟังได้ว่าถูกใครเล่นรังแก ตำรวจตบไปเท่าไร
 ตำรวจเมืองสุโขทัยด้วยนะครึบโบราณด้วย และถ้าใครเล่นรังแกอะไรบ้าง ขุนนางที่ไหนไม่ดี

ใครมาริดนาทาเร้น กระทั่งปวดท้องของใจอะไรก็ไปบอกท่าน ท่านก็จัดการแก้ไขให้เท่าที่จะทำได้

หรือแม้แต่สมัยต่อมาราษฎรก็มีสิทธิทูลเกล้าฯถวายฎีกาเรื่อยมา ท่านทั้งหลายที่อายุอานามพอๆ กับผมจะเคยเห็นสมัยแม้แต่มีหนังสือพิมพ์แล้ว สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชก็เสด็จขบวนพยุหยาตรา ราษฎรไม่ว่าจะบ้าหรือดี หนังสือพิมพ์ก็ทูลเอาหนังสือทูลหัวขึ้นตะโกนว่า เจ้าเข้าไปก่อนรดยุคทั้งขบวนต้องรับ ไม่รับไม่ได้ผิดหลัก

แต่ว่าสมัยนี้การประพุดิเช่นนั้นที่จะเข้าถึงนะก็จะไม่มีทางเป็นไปได้ และนอกจากนั้นปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือเรื่องปัญหาของประชาชนนั้นมีมากมายหลายอย่างเหลือเกิน เกินที่คนคนเดียวจะพิจารณาแก้ไขได้ ทางที่ราษฎรหรือประชาชนทั่วไปจะทำให้ความเดือดร้อน ความไม่พอใจของตน ให้ปรากฏแก่ผู้ครองแผ่นดิน ซึ่งทราบได้ก็คือให้ปรากฏออกมาทางหนังสือพิมพ์ บางที่ราษฎรให้ทำให้ปรากฏ แต่หนังสือพิมพ์เห็นเข้าหนังสือพิมพ์ก็ทำให้ปรากฏขึ้นมาได้ ด้วยการเสนอข่าวความบกพร่องต่างๆ ความไม่เพียงพอต่างๆ ตลอดจนการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะว่าควรจะทำอย่างไรบ้าง มันอยู่ในเรื่องหนังสือพิมพ์ทั้งนั้น

สิทธินี้เป็นสิทธิที่สำคัญเหลือเกิน ถ้าเราหมดสิทธิ ถ้าว่าประชาชนหมดสิทธินี้แล้วโดยที่หนังสือพิมพ์ไม่รักษาสภานั้นไว้จะว่าด้วยเหตุใดๆ ก็ดี ก็คือจะด้วยถูกรัฐบาลข่มเหงรังแกจนไม่กล้าก็ดี หรือหนังสือพิมพ์เกิดไปเป็นแฟนกับรัฐบาลเสีย จนไม่เสนอข่าวที่จะเป็นภัยต่อรัฐบาลก็ดี ประชาชนลำบากทั้งนั้น เพราะสิทธินี้เป็นสิทธิที่สำคัญมาก

ท่านทั้งหลายก็คงจะเคยอ่านพงศาวดารเหนือ ผมอยากจะยกนิทานซึ่งปรากฏในพงศาวดารนั้นคือ ในสมัยพระเจ้าเม็งราย มีพระประสงค์ที่จะได้เมืองหริภุญชัย หรือเมืองลำพูนมาไว้ในราชอาณาจักรของพระองค์ และเพราะเหตุที่พงศาวดารเหนือบอกว่า เมืองหริภุญชัยนั้นเป็นเมืองมั่งคั่งสมบูรณ์ เป็นที่ประชุมการค้าขายแห่งลูกค้านานาประเทศ ทางน้ำก็ตลอดถึงเมืองละโว้ และอโยธยา ทางบกก็มาได้ทุกเมือง ชาวเมืองและเจ้าเมืองมีทรัพย์สินสมบัติยิ่งนักพระเจ้าเม็งรายต้องพระประสงค์เพียงการที่จะยกไพร่พลไปโจมตีแบบ Tradition ว่าวันเถาะคือว่า ทำกันอย่างเคยมาคืออยากได้อะไรก็ไปปล้นเขาเอา ไปยึดเขาเอา เหมือนอย่างที่คุณสมัยนั้นชอบทำ แต่ว่ามีขุนนางที่เมืองฝาง อยู่กับพระเจ้าเม็งรายขณะนั้นคนหนึ่งชื่อขุนอ้ายฟ้า ขุนอ้ายฟ้า (นี่เห็นจะมีตัวจริง เพราะในหนังสือชินการมาลิกี่เอ่ยถึง) แกทูลพระเจ้าเม็งรายว่า

อย่ายกไพร่พลไปให้เสียเวลาเลย ถ้ายกไปรบกันแล้วก็อาจจะเพลิงพล้ำพ่ายแพ้ก้เขาได้ ถ้าจะเอาให้ได้จริงก็ให้ทำอุบายพระเจ้าเม็งรายถามว่าทำอุบายอย่างไร แกก็ตั้งอุบายขึ้นเหมือนกับสามก๊ก แกบอกให้ทำจับตัวแกเสียจากเมืองของพระเจ้าเม็งรายและซอกซอนเข้าไปถึงเมืองลำพูน เข้าไปถวายเป็นตัวกับพระเจ้ายี่บา เจ้าเมืองลำพูนและอีก 7 ปี ก็ขอเชิญพระเจ้าเม็งรายเสด็จเข้าเมืองของลำพูนโดยไม่ต้องเสียลิ้มอะไรนัก พระเจ้าเม็งรายก็ปล่อยแกไป ก็ทำอย่างว่าคือ ทำเป็นขับไล่ไล่ส่งเสีย ขุนอ้ายฟ้าก็เข้าเมืองลำพูนไปในลักษณะคนสันคืด เข้าไปก็ฟังพระเจ้ายี่บา เข้าไปก็ตั้งใจทำราชการอย่างสุจริตที่สุดพระเจ้ายี่บาโปรดปรานไว้เนื้อเชื่อใจ พอเห็นว่าได้รับความไว้วางใจจากพระเจ้ายี่บาเป็นอันดีแล้ว ขุนอ้ายฟ้าก็เริ่มวางดำเนิการตามแผนของแก ก็ว่าแผนแรกที่ทำนั้นขุนอ้ายฟ้าก็บอกว่า อ่านตามพงศาวดารเหนือติกว่า “ขุนอ้ายฟ้าจึงว่าเมืองพระยาว่าเมืองหริภุญชัย เป็นเมืองใหญ่มีเดชาอนุภาพ อำนาจอาชญาภาคดีหลี ต่อเท่าบัดนี้ผู้ข้าเห็นไพร่ไทยชาวบ้านเมืองผู้น้อยบ่ขบปากด้วยเจ้าเหนือหัว (คือไม่ควรจะพูดด้วยเจ้าเหนือหัว) เขามีถ้อยคำเยี่ยงไรก็เข้ามาไหว้เจ้าเหนือหัวเคืองพระราชหฤทัย อนึ่งบ้านเมืองเจ้าเหนือหัวกว้างขวางนัก ได้ส่วนค่าไรค่านา อันจักเข้าโทษจู้อันน้อยนัก ในเมืองเชียงรายเป็นเมืองน้อย มีเดชาอนุภาวะเข้มแข็งนัก ไพร่ไทยผู้น้อยมีถ้อยความเยี่ยงใด บ่ห่อนจักปากด้วยเจ้าพระยาเม็งรายได้ เข้ามาถึงท้าวขุนปุ่น ดังดูข้าก็หากแล้วด้วยอาชญาพระเจ้าเม็งรายตั้งไว้ทุกอัน”

ส่วนเจ้าพระยาเม็งรายก็เสวยราชสมบัติอยู่เป็นสุขแล ก็แปลว่าสิ่งแรกที่จะทำก็ตัดสิทธิราษฎรจะเข้าหาเจ้าเมืองได้เป็นอันว่าไม่รู้ข่าวสารกันอีกต่อไป และตั้งแต่นั้นขุนอ้ายฟ้าก็ดำเนิการต่าง ๆ น่าดู เป็นต้นว่า ขึ้นภาษี ราษฎรมาร้องแกก็บอกว่าแกไม่ได้ขึ้นเองหรอก พ่อขุนสั่งให้ขึ้นว่าดำเนิรนโยบายการเกษตรขุดเหมืองจากแหล่งน้ำมาหาไร่นารัฐกร แต่ว่าแกให้ขุดหน้าแล้งมันก็ดินแข็งขุดยากเหมือนเดี๋ยวนี ก็ยังอยู่แถวเชียงใหม่ นั้น เขาเรียกว่าเหมืองแข็งคงยังจำกันได้อยู่ ขุนเดมาราษฎรบ่นมากมายพงศาวดารเหนือใช้ความว่า ชาวบ้านชาวเมืองมาอดครางขุนอ้ายฟ้าก็บอกว่า หากเป็นแต่พระยาเจ้าให้กระทำตาย สู้อย่าครางไม่ยอมรับอะไรหมด เพราะเหตุว่าราษฎรเข้าไม่ถึงผู้ปกครองแผ่นดินเสียแล้ว

นี่ก็เป็นสิทธิแต่โบราณครับผมก็ได้ชี้ให้เห็นว่า ถ้าหากว่าหนังสือพิมพ์ไม่สามารถทำหน้าที่นี้ได้ จะเป็นเพราะเหตุว่าเป็นหมากเป็นหมากับรัฐบาล หรือเป็นมิตรจนเกินไปกับรัฐบาลก็ตาม ก็ราษฎรครางทุกทีไม่มีใครจะรับความเดือดร้อนอะไรทั้งนั้น และ

ด้วยเหตุนี้สัมพันธภาพระหว่างรัฐบาลกับหนังสือพิมพ์ในฐานะที่เราเป็นคนหนังสือพิมพ์ และคนของประชาชน ต้องควรจะพิจารณาว่า ควรจะเอาแค่ว่าใจจะพอ แค่ว่าใจจะสมควร จะเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย และไม่เสียความเป็นธรรมที่พูดในที่นี้ขออย่าได้โปรดเข้าใจว่า ผมมาปาฐกถาเพื่อยุยงส่งเสริมให้หนังสือพิมพ์เป็นศัตรูกับรัฐบาล พยายามล้มล้างรัฐบาลเรื่อยไป เพราะเหตุว่าที่ไม่พูดนั้น ผมรู้ว่าไม่สามารถจะทำได้ ท่านทั้งหลายมีความชำนาญชำนาญ เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ด้วยกันแล้ว ถ้านึกว่าจะทำได้ก็คงจะทำเหมือนกันคงจะมายุเหมือนกันแหละ คือนึกว่าถ้ายุแล้วคงจะไม่สำเร็จเลยไม่ยุละ

แต่ว่า ก็พูดกันแต่ความจริง เพราะเหตุว่ามักเป็นเรื่องที่เราจะต้องระมัดระวัง เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์ทั้งหลายในฐานะที่เป็นประชาชน และก็เป็นผู้รักษาเสรีภาพ ผมก็เป็นแต่เพียงอยากเสนอว่า ความต้องการของเรานั้น ต้องการอะไรที่เราจะดำเนินกิจการของเราไป ได้โดยที่เป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองและเป็นประโยชน์แก่ตัวเราเองด้วย ผมเข้าใจว่าคำตอบนั้นก็คือคำตอบที่เราต้องการให้ประเทศชาติของเรานั้น มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนครบทุกประการ สิทธิเสรีภาพนั้น ก็เป็นสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ด้วยคือสิทธิในการที่จะพูด เขียน พิมพ์ และโฆษณา แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งถึงแม้ความคิดเห็นจะไม่ตรงกับของรัฐบาล หรือบางกรณีเป็นปฏิปักษ์ต่อความคิดเห็นของรัฐบาล แต่ถ้าหากเสนอโดยสุภาพไม่หยาบคาย และมีเหตุผลแล้ว ก็เป็นเรื่องที่ควรจะได้รับฟังทั่วกัน

หนังสือพิมพ์ทุกคนตลอดจนประชาชนทั้งหลายก็คงจะต้องการอย่างนั้น ถ้าไม่ต้องการก็เห็นจะแปลกเพราะเหตุว่าถ้าไม่ต้องการอย่างนั้นก็เป็นการทำลายอาชีพเป็นการทำลายทุบหม้อข้าวของตัวเองถ้าต้องการได้อย่างนั้นมันดีกว่า และถ้าหากว่าต้องการเช่นนั้นแล้ว ผมก็คิดว่าหนังสือพิมพ์ ให้ความสัมพันธ์กับรัฐบาลก็ควรจะจำเป็นต้องทำตัวให้เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นมหานชนอย่างเคร่งครัด คือไม่ต้องสะท้อนให้เห็นแต่เฉพาะมหานชนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ต้องสะท้อนให้เห็นมหานชนจริง ๆ ทั้งนี้มันเป็นเรื่องที่ทำยากผมก็ทราบ

เพราะบางทีเราก็สะท้อนให้เห็นได้เฉพาะด้านเดียว แต่เมื่อมีความคิดเห็นอื่น ๆ เกิดขึ้นอีกหลายด้าน เราก็ควรจะสะท้อนความคิดเห็นนั้นด้วย โดยที่เราไม่เป็นฝักเป็นฝ่ายของความคิดเห็นฝ่ายใดทั้งสิ้นเราถือเสียว่าคนของมหานชนเขาคิดเห็นแตกต่างกัน เราก็เสนอ

ความคิดเห็นแตกต่างกันให้ทราบไว้ และเราจะมีความคิดเห็นของเราเองได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเรามีอยู่แล้ว

ความคิดเห็นของเรามันก็เป็นเรื่องความคิดเห็นของเรา แต่ว่าถ้าใครเขาค้านหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ก็ไม่ควรจะไปโกรธเขาก็รีบจะต้องลงไว้ทันทีเพื่อให้เห็นไว้และที่สำคัญต่อไปก็คือ ทำตนให้เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นมติมหาชนอย่างเคร่งครัดแล้ว เราก็จะต้องไม่อยู่ใต้อำนาจหรืออิทธิพลของรัฐบาลอย่างเด็ดขาด นอกจากอำนาจที่เขามีอยู่ตามกฎหมาย

ทั้งนี้ผมไม่ได้หมายความว่าหนังสือพิมพ์จะต้องไม่ยอมร่วมมือปฏิเสธ ไม่ยอมร่วมมือกับรัฐบาลในโดยทุกกรณี ในการเสนอข่าวตลอดจนนโยบายของรัฐบาลอะไรอย่างนั้น ความจริงเราก็ต้องถือว่ารัฐบาลก็เป็นคนเหมือนเรา รัฐบาลมีข่าวที่จะต้องส่งมาให้หนังสือพิมพ์ก็ควรจะลงให้โดยมารยาท ถ้ารัฐบาลมีเรื่องอะไรที่จะแถลงแก่ประชาชนส่งมาให้หนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ก็ควรจะลงให้เช่นเดียวกันลงให้ด้วยความเป็นธรรม และในฐานะที่เราเป็นคนกลาง แต่ในการลงนี้ด้วยความเห็นของผมเอง ก็ควรจะลงให้โดยเปิดเผยไม่มีอะไรซ่อนเร้นปิดบัง คือว่าทางราชการส่งข่าวมาให้เราก็ลงไป แล้วเราก็บอกว่าข่าวนี้ได้มาจากราชการกระทรวงนั้น กระทรวงนี้ โดยไม่มีอะไรซ่อนเร้นปิดบังให้รู้กันไว้คือความเห็นทางราชการ คำชี้แจงทางราชการมาจากไหน เราก็ลงให้โดยเปิดเผยไม่ซ่อนเร้นเช่นเดียวกัน ไม่ใช่ว่าการที่เป็นไปได้รับได้ฟังมา หรือเป็นเพื่อนเกลอกับรัฐมนตรีบางท่านนั่งหน้าห้อง นอกห้อง ในห้อง มีอะไรมาก็มาเขียนจุกๆบิบบๆซ้อนๆเร้นๆ บางทีคนอ่านเขาอาจสงสัยว่าเรามีอะไรกันอยู่ ถึงแม้ว่าจะทำโดยสุจริต เขาอาจจะไม่เชื่อความสุจริตของเราก็ได้

ด้วยเหตุนี้ อย่างน้อยท่านประธานก็บอกว่าไม่มี ผมก็ไม่ทราบละ แต่เมื่อพูดแล้วก็ต้องพูดประกอบกัน คือรัฐบาลก็ถ้าหากว่าเป็นรัฐบาลที่ต้องการให้บ้านเมืองเป็นประชาธิปไตย ราษฎรมีสติทริเสรีภาพโดยสมบูรณ์แล้ว ประชาชนก็จะต้องสนับสนุนทุกประตู และทุกครั้งไป ไม่น่าที่จะต้องเป็นห่วงเป็นใยหรือวิตกอะไรทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นการเรียกร้องให้ประชาชนสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลนั้น ก็ควรกระทำโดยวิธีเปิดเผย และตรงไปตรงมาที่สุดไม่น่าจะมีเลศมัยนัยทั้งสิ้น

ยกตัวอย่างเช่นว่า รัฐบาลมีข่าวอะไรเห็นว่าประชาชนควรทราบก็ควรแถลงข่าวนั้นอย่างรวดเร็วและละเอียด ถ้าทำไม่เป็นก็ควรจะไปปรึกษาเสียก่อนว่าหนังสือพิมพ์เขาทำกันอย่างไร คือไม่ใช่มาพูดอะไรแถลงข่าวเขย ๆ ชุ่ย ๆ หนังสือพิมพ์เขาก็ไม่รู้จะไปเขียน

อย่างไรหนูก ก็ควรจะแสดงออกไปอย่างที่ท่านมีความรู้เรื่องการเขียนข่าวในเรื่องการ
แสดงข่าว ไม่ใช่ว่ามีพวกพ้องเพื่อนฝูงเป็นนายพลอยู่ท้ายที่ไหน เราไม่รู้ว่าเอาไปไว้ที่ไหน ก็
เอามาทำให้แสดงข่าวอยู่หน้าทำเนียบ หน้าบ้าน แล้วก็ไม่รู้เรื่องอะไรทั้งสิ้น อย่างนี้มันก็ยาก
หนังสือพิมพ์ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร มันก็ไม่มีทางเข้าใจกันได้

ถ้าทำเช่นนั้นแล้ว ผมว่าหนังสือพิมพ์ทุกฉบับก็คงจะพอใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่
หนังสือพิมพ์ต้องการ ถ้าถามความสุจริตใจของเราก็คงจะรู้ทุกคน คนเราก็ต้องการแต่เพียง
แค่นั้น มีข่าวอะไรอยากบอกให้คนรู้ก็บอกกันตรงๆ มีความเห็นอะไรอยากให้คนทราบทางด้าน
รัฐบาลก็บอกกันมาตรงๆ เราก็พร้อมที่จะลงให้ และเราก็จะต้องการแต่เพียงแค่นั้น ไม่ใช่เรา
ต้องการจะรับเชิญไปกินเหล้า กินข้าว ยืนหน้าไมโครโฟนร้องเพลง "นกน้อยในไร่ส้ม" อะไรก็
หามาได้เลย ก็ต้องการแค่นั้นนะซี มีทางอื่นอย่างนกน้อยในไร่ส้ม ก็ต้องไร่ส้มกัน ซอบอย่างนั้น
ไม่รู้จะทำอย่างไร อย่างอื่นก็ทำไม่เป็นเสียด้วย และนี่แหละครับมันก็เป็นเรื่องความสัมพันธ์
ระหว่าง 2 ฝ่าย ทำกันอย่างนี้ผมว่าปัญหามันไม่ผิด และถ้าทำอย่างนี้แล้ว ถ้าหนังสือพิมพ์
ฉบับใดฉบับหนึ่ง รัฐบาลจะใช้อำนาจเด็ดขาดอย่างไรกับหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นผมว่าหนังสือพิมพ์
ฉบับอื่นก็คงไม่ว่าอะไร เพราะมันเป็นเรื่องประโยชน์ของบ้านเมือง ก็คงจะมีคนเห็นใจรัฐบาล

ทุกวันนี้ผมสังเกตดู ทางฝ่ายหนังสือพิมพ์ก็รู้สึกว่ ก็ไอ้หนังสือทางด้าน
หนังสือพิมพ์ทุกวันนี้ ในเมืองไทยเป็นธรรมดา และหนังสือพิมพ์ก็ต้องกลัวรัฐบาล ก็ใครบ้าง
ไม่กลัว ก็ต้องกลัวกันทั้งนั้น เพราะตีไม่ดีท่านปิดเอาไว้จริงๆ และก็ปิดแล้วมันก็เลิกกัน มันก็
ทุบหม้อข้าว อย่างว่าใครบ้างไม่กลัว ท่านมีอำนาจและทางฝ่ายรัฐบาล ผมรู้สึกว่ท่านยังสงสัย
หนังสือพิมพ์ หรืออย่างคล้ายๆกันว่าไม่ไว้ใจกลัว เห็นหนังสือพิมพ์เป็นศัตรูไปโดยใช่เหตุ
นอกจากว่าหนังสือพิมพ์นั้นเป็นของท่านเอง ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ถ้าหนังสือพิมพ์ไหนยังไม่เป็น
ฝ่ายของ "ท่าน" อย่าไปพูดเลย เพราะบางทีหนังสือพิมพ์ของ "ท่าน" นี้ไม่ชอบของ "ท่าน" นี้
ก็ปิดกันเองก็ยิ่งได้เห็นมาแล้วบ่อยๆ คือว่าเพราะทางฝ่ายรัฐบาลเอง ผมก็เห็นใจเพราะเราก็
ต้องการเสียงหนังสือพิมพ์ แต่การหาเสียงหนังสือพิมพ์รู้สึกว่จะไม่หาไม่มี Coordination
ไม่หาร่วมกันว่าเป็นฝ่ายนั้นฝ่ายนี้ คือ เป็นเรื่องต่างคนต่างหา

สมัยโบราณว่า คนมีบุญวาสนาเขาสร้างวัดไว้ให้ลูกเล่น สมัยนี้เรามี
หนังสือพิมพ์ไว้ให้ลูกเล่น ท่านแต่ละท่านก็มีหนังสือพิมพ์คนละฉบับสองฉบับ มันก็ขาด
การสอดคล้องต่อกัน จึงทำให้เกิดปัญหายุ่งยากได้ ก็นี่แหละครับ ก็ถ้าเหตุนี้และมันมาเกิด

ความยุ่งยากแล้วก็เลยชักจะมองหนังสือพิมพ์ในฐานะที่ไม่เป็นมิตรคอยระแวงระวังต่างๆ นานา โดยผมรู้สึกว่โดยใช่เหตุลืมนึกไปว่าความจริงนั้นก็เป็นคนมีจิตมีใจ ก็ที่จะให้หวังร้ายต่อบ้านเมืองไปถึงขนาดที่เลื่องลือกัน ผมก็ไม่เชื่อว่าจะเป็นไปได้ คนเราใครก็ต้องรักชาติบ้านเมืองจะทำอะไรก็ทำด้วยความหวังดี จะผิดพลาดอะไรไปบ้างก็ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งเป็นเรื่องจะต้องอภัยให้กัน รัฐบาลก็พูดอยู่เสมอว่า ถ้าพลาดด้วยความไม่รู้เท่า หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็ควรจะอภัยกัน ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ควรจะอภัยหนังสือพิมพ์เหมือนกัน แม้จะทำอะไรไปโดยผิดพลาดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่ใช่จะทำให้หนังสือพิมพ์รู้เท่าถึงการณ้อยู่ตลอดเวลา รัฐบาลรู้บ้างไม่รู้บ้างก็ได้ อย่างนี้มันก็ไม่เป็นกรรม แล้วจะไปเป็นรัฐบาลทำไมถ้าอย่างนั้น ก็นี้แหละครับมันก็เป็นเรื่องที่น่าจะคิด

เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าหนังสือพิมพ์และรัฐบาล ต่างฝ่ายต่างเข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองแล้ว แล้วก็ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัด ไม่พยายามทำลายกัน คือ หนังสือพิมพ์ไม่พยายามทำลายรัฐบาล ฝ่ายรัฐบาลก็ไม่พยายามทำลายหนังสือพิมพ์ ผมก็นึกว่าความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับหนังสือพิมพ์นั้น ก็จะเป็นไปในทางที่ไม่น่าจะมี ความบาดหมางอะไร หรือไม่น่าจะมีเรื่องเดือดร้อนอะไร แล้วก็หนังสือพิมพ์นั่นเองก็จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนได้มาก

ขอได้โปรดสังเกตผมไม่ได้พูดว่า หนังสือพิมพ์จะเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลไม่ได้มาก ผมมองไม่เห็นเหตุจริงๆ ว่า ทำไมหนังสือพิมพ์จึงทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่รัฐบาล ไม่ว่ารัฐบาลไหนทั้งนั้นแหละ ทำไมหนังสือพิมพ์จะต้องไปทำประโยชน์ให้รัฐบาล คนเราธรรมดาก็สามารถทำประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมือง ทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนส่วนรวม รัฐบาลก็อ้างว่าเข้ามาทำประโยชน์ให้แก่ประชาชน หนังสือพิมพ์ก็ทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนเหมือนกัน และก็มิรัฐบาลไหนเคยมีนโยบายเข้ามาจะทำประโยชน์ให้กับหนังสือพิมพ์ ตั้งรัฐบาลเพื่อจะทำประโยชน์ให้แก่หนังสือพิมพ์ ผมก็ไม่เคยพบ และด้วยเหตุผลอย่างนี้ก็ยังนึกไม่ออกเหมือนกันว่า ทำไมหนังสือพิมพ์จะต้องพูดกันบ่อยๆว่า ถ้าจะทำตัวอย่างนั้นอย่างนี้แล้ว หนังสือพิมพ์ก็จะเป็นประโยชน์แก่ทางราชการ หรือรัฐบาล และประชาชน เอาประชาชนอย่างเดียวก็น่าจะพอครับ และถ้าเราตั้งใจว่าเราจะทำประโยชน์ให้แก่ประชาชน รัฐบาลจะเป็นยังไงก็ช่างมันมั้ง ผมก็นึกว่าหนังสือพิมพ์ก็น่าเป็นหนังสือพิมพ์ชั้นดี และมีความสัมพันธ์ (ถึงมีความสัมพันธ์ไม่ดีกับรัฐบาล) ก็ควรจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนเป็นอย่างยิ่ง แล้วก็

ขณะเดียวกัน ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลไม่ดีแล้วก็เห็นจะชักชวนในที่นี้ว่า ช่างมันอีกเหมือนกัน จะไปเดือดร้อนอะไรให้มากนักเลย รัฐบาลก็ไม่ยั่งยืนนัก หนังสือพิมพ์ บางที่ยั่งยืนกว่า

หนังสือพิมพ์หลายฉบับที่นั่งกันอยู่นี้ ก็อยู่กับมาหลายรัฐบาลแล้ว ไม่เห็นจะ น่าต้องวิตกวิจารณ์อะไร ผมนึกว่าเรื่องที่จะพูดก็เห็นจะมีแต่เพียงเท่านี้แหละครับ และเวลาก็ ร่วมชั่วโมงแล้วจะให้ผมทำอะไรอีกหรือไม่หรือจะเอากันทีเชิญครับยินดีอย่างยิ่ง ขอความกรุณา อยากรถามอะไรก็เชิญ ถ้าไม่มีก็ขอบคุณอย่างยิ่งครับที่อุตส่าห์ฟังผมมา

- ภาคผนวก 5 -

สถานภาพของหนังสือพิมพ์ไทยในปัจจุบัน

โดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

อภิปรายที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ธันวาคม 2524

เรียนท่านที่เคารพทั้งหลาย ก่อนอื่นผมอยากจะขอบคุณท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (มารุต บุนนาค) ซึ่งท่านอภิปรายให้ความรู้แก่ผมเป็นอย่างมากในเรื่องสถานภาพหนังสือพิมพ์ตามกฎหมายอย่างกว้างขวางที่สุด บางเรื่องที่ผมไม่เคยรู้ก็ได้รู้ในคำอภิปรายของท่านก่อนหนึ่ง ท่านได้ยกตัวอย่างอันหนึ่งว่า

อย่างไรไปลงพิมพ์ผู้ว่าฯ โกงเงินแผ่นดินของท่านอาจารย์คึกฤทธิ์ ถึงจะโกงจริงก็เป็นหมิ่นประมาทนั่น ผมอยากจะขอกราบเรียนว่าเงินแผ่นดินของท่านอาจารย์คึกฤทธิ์นั่น ท่านผู้ว่าฯ โกงไม่ได้หรอกครับ ไม่มีทาง เพราะท่านอาจารย์คึกฤทธิ์ไวโรบายฎร ท่านไม่ไวโรบายผู้ว่าฯ ท่านก็เลยแผ่นดินตรงไปสภาตำบล ไม่ได้ผ่านมือผู้ว่าฯ เลย จะโกงก็เป็นเรื่องยาก

ตอนนี้ก็เรื่องสถานภาพหนังสือพิมพ์ ผมก็เห็นว่าท่านอื่นๆ ที่ท่านรัฐมนตรีกล่าวมานั้นเป็นความจริงทุกประการ แต่เป็นสถานภาพในทางกฎหมาย กระทบอยากจะตั้งข้อสังเกตว่า สถานภาพของใครก็ตามในทางกฎหมายนั้นมันไม่จำเป็นจะต้องตรงกับสถานภาพในความเป็นจริงเสมอไป ยกตัวอย่าง ถ้าเปิดรัฐธรรมนูญ เปิดกฎหมายต่างๆดูแล้ว จะเห็นว่าสถานภาพของประชาชนไทยทุกคนนั้นอยู่ในระดับสูงมาก มีสิทธิเสรีภาพมีอะไรๆ มากมายเหลือเกิน นำเคารพนับถือหมด แต่ความเป็นจริงแล้วสถานภาพนั้นต่ำมาก เพราะเรายังเป็นราษฎรที่ข้าราชการเขาปกครองอยู่ ไม่มีอะไรทั้งสิ้น ทั้งๆที่สถานภาพในทางกฎหมายเรามีสูงมาก พูดแบบนี้จะผิดกฎหมายข้อไหนหรือพูดในเขตแทรกซึม กระทบก็ไม่ทราบละ กระทบรู้สึกว่าเป็นความจริงเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้น สถานภาพหนังสือพิมพ์ก็เช่นเดียวกัน ถ้าจะดูตามกฎหมายก็จะตรงตามที่รัฐมนตรีท่านว่า รู้สึกสถานภาพจะตกต่ำมาก มีการควบคุม มีบทบังคับอะไรต่างๆ ซึ่งไม่ให้สิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์แต่อย่างใดทั้งสิ้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว ท่านรัฐมนตรีท่านก็ยอมรับในตอนท้ายแล้วว่า มันไม่ได้เป็นเช่นนั้น ถ้าดูกันตามความ

เป็นจริง กระทบเห็นว่าหนังสือพิมพ์ไทยในปัจจุบันมีสถานภาพสูงมาก สูงเหลือเกิน สถานภาพนี้แปลว่าอะไรครับ ผมถามเขามา แปลว่า Status คนที่มี Status มีสถานภาพสูง นั้น ก็ย่อมจะเป็นผู้ที่มีอิทธิพล หรือมีอำนาจในทางใดทางหนึ่งมาก จนเป็นเหตุให้คนทั่วไปใน สังคมมีความเกรงใจ หรือมีความเกรงกลัว ดูหนังสือพิมพ์ทุกวันนี้ใครว่าไม่กลัว กลัวกัน จนลานทั้งประเทศ ตั้งแต่นายกรัฐมนตรีลงมา ไม่ว่าจะเป็ใครก็ตาม กลัวหนังสือพิมพ์ทั้งนั้น เมื่อกลัวแล้วก็ไม่กล้าแตะ เมื่อไม่กล้าแตะแล้วก็ประจบด้วย นี่เป็นความจริง อย่าพูดกันเล่น ไปเลย ถึงแม้กฎหมายจะมีควบคุมจนเรียกว่าเกือบจะไม่มีข้อยกเว้น แต่ก็อย่างที่ท่าน รัฐมนตรีท่านพูด กฎหมายนั้นมันกว้างเกินไปจนปฏิบัติไม่ได้ คือบอกให้คุมทุกอย่าง ในที่สุดก็ เลยกุมอะไรไม่ได้ ก็ต้องปล่อยกันไป คำสั่งปิดหนังสือพิมพ์ก็มีทุกวันอย่างที่ท่านทั้งหลายก็ทราบ ก็ดูให้ดีเถอะครับ ปิดกันจริงไหม ปิดเข้าเย็นเปิดก็มี แล้วจะมาพูดอะไรกัน มันอยู่ที่เราจะวิ่ง ได้แค่ไหน จะไปขู่เขาแค่ไหน หรือใครคนไหนที่มีอำนาจวาสนา เขาอยากจะประจบเรา ก็วิ่ง ตามนั้น ประเดี๋ยวกี่เปิด ที่ยอมให้ปิดนานๆ ก็มีบางฉบับที่ขี้เกียจทำงาน อย่างหนังสือพิมพ์ สยามรัฐบอกปิดเจ็ดวันเป็นเจ็ดวัน เฮเลย หยุตงานหมด สบายมาก มันเป็นเพียงแค่นั้น ไม่ได้จริงจิงอะไรอย่างนี้ที่เราคิดกัน

กระทบเห็นด้วยทุกอย่างกับเรื่องเสรีภาพหนังสือพิมพ์ และก็ได้พยายาม สนับสนุนมาในการแก้ไขกฎหมาย ในการกระทำทางใดก็ตามเพื่อให้หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพใน การปกครองตัวเอง กระทบมีความเห็นส่วนตัวว่าถ้าหนังสือพิมพ์ไม่มีเสรีภาพอันสมบูรณ์ใน ทางกฎหมายแล้ว ประชาธิปไตยก็บกร่อง เพราะฉะนั้นในเรื่องกฎหมายก็ต้องส่งเสริมให้ หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพทุกประการ แต่ที่นี้สถานภาพของหนังสือพิมพ์ทั่วไปจะอยู่ระดับใด ก็อยู่ ที่คนอื่นว่าเขาจะเชื่อถือเราแค่ไหน เขาจะเกรงอกเกรงใจเราแค่ไหน การที่จะทำให้คนเกรงใจ ให้คนเชื่อถือ ผมอยากจะเรียนว่าเป็นข้อสำคัญเพราะฉะนั้นการรักษาสถานภาพของหนังสือพิมพ์ ให้อยู่ในระดับสูงอย่างแท้จริงนั้น ก็เห็นจะเป็นไปด้วย การที่หนังสือพิมพ์ทั้งปวง รักษาความ เชื่อถือของตนไว้ในสายตาของผู้อ่านและของประชาชนทั่วไป การที่จะทำให้เกิดความเชื่อถือนี้ จะทำอย่างไร กระทบก็เข้าใจว่าท่านทั้งหลายที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในทางหนังสือพิมพ์ หรือมีความรู้ ทราบดีอยู่แล้ว แต่ถ้าท่านจะสังเกตในปัจจุบันนี้ ผมก็เห็นว่าความจริงหนังสือพิมพ์ในฐานะ เป็นสถาบันนั้น ก็มีความสุขจิต นักเขียนหนังสือพิมพ์มีมากมายเหลือเกินที่ผมเคารพในความ คิดเห็นและเคารพในความสุขจิต ในความเที่ยงตรงของเขา แต่ขณะเดียวกัน ก็ยังมีคน

หนังสือพิมพ์บางส่วนที่ใช้สถานภาพอันเที่ยงตรงของหนังสือพิมพ์ของเขาเหล่านี้ ทำการไปในทางที่อาจจะทำให้เสื่อมเสียสถานภาพของหนังสือพิมพ์ไป

กระผมพูดนี้ พูดด้วยความเห็นใจ อยากจะยกตัวอย่างการเขียนข่าว นักข่าวมาทำข่าวนั้นกลับไปต้องเขียนส่ง แต่นักข่าวไม่ได้เป็นผู้นำเอาข่าวที่ตนเขียนลงหนังสือพิมพ์ได้ จะต้องผ่านอีกหลายขั้นตอน ผ่านการรีไรท์ คนพาดหัวก็ไม่ได้เป็นคนหาข่าว อ่านข่าวแล้วก็พาดหัวเอาตามใจ ท่านทั้งหลายจะสังเกตได้ว่าเกือบจะเป็นปรกติแล้วที่พาดหัวข่าวกับเนื้อข่าวไม่ตรงกัน พาดหัวข่าวให้ตื่นเต้นแต่เนื้อข่าวไม่มีอะไรเพราะนักข่าวเขาเขียนตามความเป็นจริงมันก็ไม่มีอะไรจะน่าตื่นเต้น อย่างกระผมได้พบได้เห็นเสมอ เพราะข่าวส่วนใหญ่เป็นข่าวเกี่ยวกับตัว ขึ้นต้นก็ คึกฤทธิ์ลับ คึกฤทธิ์อาละวาด คึกฤทธิ์ทำอะไรสาหัสสาครกรจ์ทุกอย่าง ซึ่งกระผมก็ไม่เคยทำหรอก แต่พอมาอ่านดูเนื้อข่าว ก็ไม่ปรากฏว่าไปอาละวาดใคร ลับใคร ฟันใคร ไม่มี แต่ไปตื่นเต้นที่หัวข่าว หรือมีวิธีไปรยหัวข่าวแปลกๆ อย่างหลังการเลือกตั้งซ่อมที่ชัยนาท พรรคกิจสังคมชนะการเลือกตั้งเข้ามา กระผมก็ยังไม่รู้ว่าชนะ มีหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง เป็นคนโทรศัพท์มาบอกเองว่าชนะแล้ว ผมก็บอกว่าขอบคุณ หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นก็ส่งนักข่าวมาสัมภาษณ์ผมเดี๋ยวนั้น ภายในเวลาไม่กี่นาที ก็เปิดการสัมภาษณ์ขึ้น

ถามว่าดีใจไหม ผมก็บอกว่าดีใจเป็นธรรมดาที่พูดไปตามที่ในฐานะเป็นผู้ชนะเลือกตั้ง รุ่งขึ้นมีการพาดหัวข่าวว่า "คึกฤทธิ์คุยโวไม่จบ" เป็นยังงั้นไปเสียแล้ว ภายในห้า นาทีกลายเป็นคุยโวไม่จบเสียแล้ว เอาละ ก็ไม่ว่าอะไร ต่อมาก็มีการเลือกตั้งซ่อมต่อมาอีก พรรคกิจสังคมก็แพ้เลือกตั้ง ก็พาดหัวใหญ่เขียวในอีกฉบับหนึ่งว่า "คึกฤทธิ์โวไม่ออก" จะไปออกได้อย่างไร ก็ไปแพ้เขามาแล้ว อย่างนี้แหละครับ เรื่องมันเป็นอย่างนี้ การพาดหัวข่าว การไปรยหัวข่าว

ที่นี้ก็มาถึงท่านนักเขียน ความจริงนักเขียนคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ไทยทุกฉบับวันนี้ให้ความรู้ความอะไรมา และหลายสิบคอลัมน์ หรือแม้กระทั่งคอลัมน์ทางให้ความความคิดเห็นในทางการเมืองเป็นประโยชน์มาก เอามาเป็นแนวทางในทางการเมืองได้ แต่ก็มิบางคอลัมน์จะเป็นประเพณีหรือมาจากไหนไม่ทราบ ส่วนมากจะเป็นคอลัมน์สังคม ซึ่งมักจะชอบตอดเล็กตอดน้อยเกี่ยวกับส่วนตัวบุคคลหรือในทางการเมือง แต่ในระยะปัจจุบันนี้ คอลัมน์เช่นนี้ถ้าไม่ดำใครแล้ว มันไม่เป็นคอลัมน์ต้องหาเรื่องดำให้ได้ ไม่มีอะไรก็ต้องดำให้ได้ ไม่ได้ทำอะไรก็ต้องดำ จนกระทั่งผิด เกิดความรู้สึกว่า อย่างกระผมเองไม่ผิด ดำปรักปรายอยู่ทุกวัน

เป็นประจำนั้น ไม่ได้เกิดจากการกระทำของผม ไม่ได้เกิดจากความคิดเห็นทางการเมือง หรือการปฏิบัติกรงานในทางการเมือง หรือส่วนตัวแต่อย่างใดเลยทั้งสิ้น ถูกปรักปรำว่า ต่ำหุนิติเตียน เพราะเหตุว่าไม่ชอบกันเป็นส่วนตัว กระทบเองก็นึกไม่ออกว่าเคยไปทำอะไรให้ ท่านเหล่านั้นเกลียดชัง โดยสุจริตใจ ไม่เคยทำอะไรเลย ท่านจะเข้าใจว่าผมเป็นคนทำไว้ กระทบไม่ทราบ เมื่อไม่ทราบ แล้วก็ทำอะไรตอบ ปล่อยไป ค่าได้ก็ค่าไป ก็ต้องถือกันอย่างไร ทั้งหมดนี้กระทบกล่าวว่าเห็นใจ เพราะเหตุว่าเรามักมีคิดว่าหนังสือพิมพ์จะขายดีนั้นต้องรสเด็ด เผ็ดมัน

ทีนี้เมื่อตั้งคดียังนั้นแล้วมันก็ต้องเติมพริกเกลือกันอยู่เรื่อย ต้องเติมหัวกระทิ ให้มัน.....มัน เติมพริกรสเด็ดเผ็ดมัน เราไปนึกถึงกันว่าถ้าไม่เผ็ดไม่มันแล้ว คนอ่านจะไม่ชอบ ด้วยเหตุนี้ การพาดหัวข่าวก็ดี การโปรยหัวก็ดี การเขียนคอลัมน์เสียดสี กระแหนะกระแหนะ ต่างๆ นานาเหล่านี้ ดูไปก็น่าเห็นใจ เพราะหนังสือพิมพ์เป็นการค้าที่ต้องลงทุนมาก เรื่อง จำนวนพิมพ์จำหน่าย จำนวนผู้อ่านมีความสำคัญมากที่สุด เพราะนอกจากจะให้อิทธิพล หลายอย่างแก่หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นขายได้มาก มีคนอ่านมากแล้ว ในทางการค้า แจ้งความก็ รุ่งเรืองรายได้มากมายเหลือเกิน การหนังสือพิมพ์ทุกวันนี้ มันไม่ใช่การกระทำเพื่ออุดมการณ์ แต่เพียงอย่างเดียว แต่หนังสือพิมพ์เป็นอุตสาหกรรมหนัก ต้องการทุนรอนมากเหลือเกิน ไม่เหมือนสมัยแต่ก่อนแต่ก่อนสมัยผมเด็กๆ หนุมๆ มีเงิน 2,000-3,000 บาท ก็ตั้งหนังสือพิมพ์ ได้ เดียวนี้ไม่ได้ครับ ต้องมีเงินเป็นหลายสิบล้าน เป็นร้อยล้านบาท กว่าที่จะตั้งหนังสือพิมพ์ขึ้นมาได้ เพราะอุปกรณ์การผลิตทุกอย่างมันแพงทั้งนั้น ต้องใช้มาตรฐานสูง เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็จะต้องลงทุนมาก เมื่อลงทุนมากก็ต้องหากำไรมาก หากำไรมากจะต้องทำให้มีคนอ่านมาก ทำให้หนังสือพิมพ์นั้นอยู่ในความนิยมของประชาชน การที่จะทำให้เกิดมีความนิยมมีคนอ่านมากนั้น จะกระทำด้วยวิธีการอย่างไร กระทบก็ไม่ทราบ แต่เท่าที่เห็นเวลานี้ก็คือทำให้ข่าวนั้นตื่นเต้น ทำให้ความเห็นต่างๆ ที่แสดงออกนั้นเผ็ดร้อน แล้วก็ทำให้เห็นว่าการเมืองนั้นมีเลศนัย มี เล่ห์เหลี่ยม ในที่สุดหาใครดีไม่ได้สักคน นักการเมืองในเมืองไทย ตั้งแต่คุณเปรมลงมาจนถึงใครก็ใคร จนถึงกระทบและใครก็ตาม ถ้าไม่โกงก็โง่ ฉลาดไปก็ไม่ฉลาดดี ฉลาดมีเล่ห์หวังอำนาจ กระสัน อยากได้อำนาจวาสนา ลาภยศส่วนตัว ไม่มีใครดี ไม่มีใครที่จะซื่อสัตย์ สุจริตได้แล้ว มันเป็นเลศนัยกันไปหมด ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเหตุว่า ข่าวการเมืองตรงไปตรงมา บางทีมันก็ไม่อ่าน คนไทยชอบอ่านหนังสือสามก๊ก ชอบอ่านเรื่องกำลังภายใน ชอบดูหนัง

เรื่องฤทธิ์หมัดบู๊ลิ้ม สึกสองนางพญา ซึ่งก็เป็นการสอนให้ทำลายล้างผลาญกัน มีเล่ห์มีกล คิดประหัตประหารกัน แย่งอำนาจกันเรื่อยไป เมื่อจับได้ว่าส่วนใหญ่ชอบอย่างนี้ จะชอบหรือไม่ชอบก็ตาม แต่โทรทัศน์เขาออกอย่างนี้ หนังสือพิมพ์อยากขายให้มากก็ต้องทำอย่างเดียวกัน ต้องสร้างภาพพจน์หรือบรรยากาศอย่างเขาเหลียงซาน ต้องแยกคนออกเป็นสำนักบู๊ตึ้ง บู๊ลิ้มต้องประลองอาวุธกันอยู่เรื่อย ต้องใช้เล่ห์นัยเล่ห์กลประหัตประหาร ชื่อหนังสือพิมพ์อ่านไปชีวิตในทางสังคมไทยมันก็เลยเป็นหนังสือ หรือเป็นพงศาวดารจีน แล้วก็ต้องอยู่ต่อกันไปอย่างไร กระผมเองก็ไม่ทราบ

กระผมมีความเห็นว่า การกระทำเช่นนี้นั้นอาจจะใช้ได้ในระยะเดียว ความเปลี่ยนแปลงในสังคมเรามีมากเหลือเกิน การศึกษาของประชาชนเปิดประตูขึ้นทุกวัน และความเจริญจัดในทางการเมืองของคนไทยนั้นกำลังเติบโตสูงขึ้นทุกวัน กระผมเห็นเวลาไปต่างจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เวลาออกไปหาเสียงเลือกตั้ง ในชนบทห่างไกล ซึ่งปรกติเรามักจะนึกว่าเขาไม่ค่อยจะมีความรู้ ไม่มีความคิดเห็นในทางการเมืองนั้นในปัจจุบันเขามีมากขึ้น เขามีสูงกว่าในชุมชนหลายแห่งในกรุงเทพฯ เพราะเขาอยู่กับความจริง เขามีปัญหาที่มองเห็นได้ชัด เขามีความทุกข์ที่มันเป็นตัวเป็นตน เป็นข้อเท็จจริงที่เขาจับเอาขึ้นพิจารณาได้ ความคิดเห็นในทางการเมืองในเรื่องปัญหาต่างๆของตัวเขาเอง ทำให้เกิดความเข้าใจในปัญหาระดับชาติ ในปัญหาการเมืองต่างๆ ความรู้เช่นนี้ และความเจริญเหล่านี้ ย่อมจะต้องเพิ่มมากขึ้นทุกวัน ผมก็เป็นห่วงว่าถ้าหนังสือพิมพ์เรายังคงอยู่ในเทคนิคแห่งกองบรรณาธิการอย่างนี้คือในทางเทคนิคอื่นนั้นเราสามารถทำให้ก้าวหน้าได้ แต่ในการเขียนข่าวเขียนบทความเหล่านี้ เรายังอยู่ในคติที่ว่าต้องทำให้ตื่นเต้น เพื่อขายหนังสือพิมพ์ให้ได้มากแล้ว กระผมเกรงว่าต่อไปความเชื่อถือที่มีต่อหนังสือพิมพ์นั้นจะหมดลง หรือจะเสื่อมลง เมื่อความเชื่อถือเสื่อมลงแล้ว สถานภาพของหนังสือพิมพ์ไม่ว่าทางกฎหมายจะเป็นอย่างไร สถานภาพอันแท้จริงของหนังสือพิมพ์ก็ต้องตกต่ำลงไป ซึ่งเป็นเรื่องน่าเสียดาย ในที่สุดหนังสือพิมพ์เขียนอะไร พูดอะไรจะไม่มีคนเชื่อถือ ผมเรียนตรงๆว่า ขณะนี้ ปัจจุบันนี้ผมอยู่ใกล้ชิดและฟังอยู่เสมอ ผมเข้าใจว่าความเชื่อถือของคนอื่นที่มีต่อหนังสือพิมพ์นั้น ชักจะลดน้อยลงไปมาก ถ้าจะเทียบกับเมื่อยี่สิบปีก่อน แต่คนยังซื้อหนังสือพิมพ์อ่านเพื่อความสนุก อยากจะรู้ว่าใครจะถูกด่าว่าอะไร เมื่อถูกด่าแล้ว คนที่ถูกด่าจะด่าตอบว่าอะไร ก็ผูกพันกันไป ด่ากันคนละที วันนี้นักนั้นด่าอย่างนั้น พรุ่งนี้คนโน้นด่าอย่างนี้ ถ้าเป็นอย่างนี้ก็รู้สึกมันเปรอะๆไป

ก็นี่แหละครับ ผมก็อยากเสนอให้ท่านทั้งหลายที่เป็นคนที่หวังดีต่ออาชีพหนังสือพิมพ์ได้โปรดพิจารณาว่า ถ้าจะดำรงไว้ซึ่งสถานภาพของหนังสือพิมพ์ของเรานี้ได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการที่จะรักษาสถานภาพของหนังสือพิมพ์กระผมว่าสถานภาพของประชาชนนั้นจะต้องเป็นผู้รักษา สถานภาพทางกฎหมายเราก็ต่อสู้ไปให้มีเสรีภาพโดยสมบูรณ์ นี่เป็นเรื่องชอบธรรม ไม่มีใครปฏิเสธได้ แต่ได้เสรีภาพอันสมบูรณ์แล้ว เสรีภาพนั้นเรามีผลกระทบต่อสถานภาพของเราตามความเป็นจริงอย่างไร เราจะใช้เสรีภาพนั้นให้เป็นเครื่องทำลายสถานภาพตามความเป็นจริงอย่างไร หรือเราจะใช้เสรีภาพนั้นให้ตกเป็นเครื่องมือในทางส่งเสริมสถานภาพของเราในทางเป็นจริง

นี่เป็นปัญหาที่กระผมอยากจะเรียนท่านที่อยู่ในที่นี้ ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ท่านแนะนำว่าอยากจะให้มีการควบคุมกันเอง โดยมีสภาหนังสือพิมพ์ กระผมยังสงสัยมากกว่ามันจะเป็นรูปแบบใด ความพยายามที่จะควบคุมกันเองมีมานานแล้ว ขึ้นต้นก็มีสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ความจริงแล้วไม่ได้ควบคุมอะไร กลายเป็นสำนักเล่นบิลเลียด คนหนังสือพิมพ์ก็ท้อใจ แล้วก็มีสมาคมหนังสือพิมพ์เกิดขึ้น เวลานี้ผมก็ไม่ทราบต้องขอประทานโทษ ขาดการติดต่อเลยไม่รู้ ก็ได้ข่าวว่ามีสมาคมนักหนังสือพิมพ์ สมาคมนักข่าวและอื่นๆอีกมากเกิดขึ้นมาสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ซึ่งอยู่ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ก็หมดความสำคัญ มีแต่สถานที่ทำการไปตั้งอยู่ลับๆ แถวสวนพุดตาน

นี่แหละครับ เป็นเหตุที่กระผมยังนึกว่าเราจะต้องทำกันอีกมาก การควบคุมกันเองโดยมีสภาหนังสือพิมพ์นั้น ก็ถูกตามหลักเกณฑ์ แต่เมื่อตั้งสภาหนังสือพิมพ์ขึ้นมา สภาหนึ่งแล้ว ใครจะรับรองได้ว่าจะไม่มีสภาอื่นเกิดขึ้นอีก จะต้องมีสภานักข่าว สภาคอลัมนิสต์ สภาช่างเรียง สภาช่างแท่น สภามันจะเป็นอย่างไรต่อไป กระผมก็หมดทางที่จะเดาได้

แต่อย่างไรก็ตาม กระผมอยากจะขอกราบเรียนด้วยความเคารพว่า สถานภาพของหนังสือพิมพ์นั้นอยู่ที่คนหนังสือพิมพ์นั่นเอง จะมีความรับผิดชอบแค่ไหน มีความเมตตากรุณาแค่ไหน การล้อเลียน วิพากษ์วิจารณ์นั้น ถ้าทำโดยหมดเมตตา ก็เป็นการเหยียบย่ำ ไม่เกิดผลดีนัก แต่ถ้าจะวิจารณ์ อยากรู้ก็ตาม ถ้าไม่ลิ่มเมตตาเสียแล้ว ผมว่าอันนี้ คำวิจารณ์นี้จะเป็นที่พึงเคารพเชื่อฟังเสมอ ผู้ที่ถูกวิจารณ์ก็จะไม่เจ็บร้อน พยายามศึกษาว่าเราผิดที่ไหน ถูกที่ไหน จะได้แก้ไขให้ถูกต้อง เพราะเห็นได้ทันทีว่าคนที่เขียนวิจารณ์นั้น เขายังมี

เมตตาในตัวเราอยู่ แต่ถ้าเพื่อวิจารณ์กันเป็นวัวเป็นควายแล้ว ปฏิกริยาที่เกิดขึ้นมันก็เป็นไปในทางข่มขู่

ท่านผู้ดำเนินการ ท่านเขียนบอกว่าหมดเวลาแล้วครับอาจารย์ ผมก็ตั้งใจอยากให้หมดเวลา แต่ผมอยากพูดอีกนิดเดียวว่า สำหรับผู้ที่ถูกหนังสือพิมพ์กระทำร้าย ใช้ศัพท์ว่าอย่างนี้ก็แล้วกัน จะเรียกว่าอย่างไรก็ไม่รู้ละ เท่าที่แล้่วๆมาไม่มีใครกล้าโต้ตอบ เพราะกลัวหนังสือพิมพ์ แม้แต่รัฐมนตรี ท่านนายกฯ ก็นิ่ง กระทบเป็นคนที่นั่งมาตลอดเพราะความกลัวนี้แหละ ไม่กล้าทำอะไร ก็ปล่อยกันไป แต่ผมอยากตั้งคำถามเสียทีในวันนี้ว่า ไข่ความกลัวเกินไปนี้มันถูกหรือผิด มันเป็นประโยชน์แก่หนังสือพิมพ์หรือไม่ อย่างหนังสือพิมพ์ลงหมิ่นประมาทอย่างชัดเจน ควรหรือไม่ที่ผู้ถูกหมิ่นประมาทจะต้องขอความยุติธรรมจากศาล กระทบคิดในระยะนี้ว่า เห็นจะต้องทำกันเสียแล้ว ถ้าหมิ่นประมาทกันโต้งๆ จะต้องเอา พูดจาเสียดสีอะไร จะยอมได้ ละเว้นได้ ไม่ว่าอะไร หรือมันไม่ตรงนัก ถ้าหมิ่นประมาทจริงๆ ออกชื่อออกเสียงแล้ว กระทบก็เห็นว่าควรจะต้องขอความยุติธรรมจากศาล ดำเนินคดีฟ้องร้องกันบ้าง ถ้าไม่อย่างนั้น จะเป็นการปล่อยให้สถาบันการหนังสือพิมพ์ลงเหวโดยไม่มีใครเหนี่ยวรั้งเลย

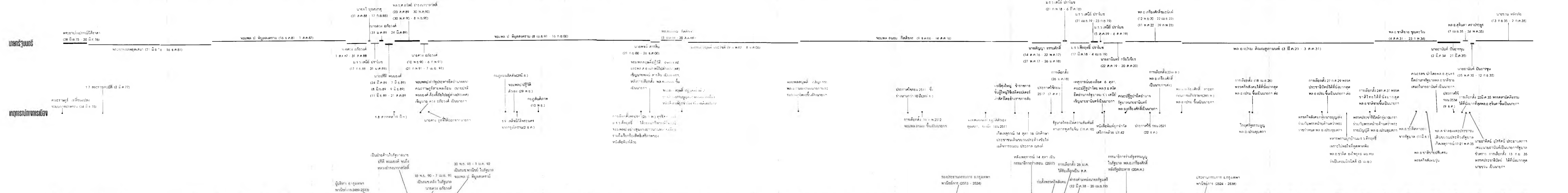
นี่พูดด้วยเจตนาดีจริงๆ ไม่ได้คิดร้าย จะทำร้ายหนังสือพิมพ์ ถ้าปล่อยกันไปแล้ว ลงเหวแน่ๆ ในความเห็นของกระทบ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ก็รู้สึกว่หนังสือพิมพ์ก็ไม่ใช่ธรรมต่อตัวของเขา ก็มีสิทธิเสรีภาพโดยสมบูรณ์ที่จะฟ้องร้องได้ กฎหมายต้องพิทักษ์ประชาชนของท่านเหล่านั้นอยู่แล้ว

เพราะฉะนั้น กระทบอยากจะขอเสนอว่า เห็นจะต้องฟ้องร้องกันบ้าง และเมื่อมีความคิด ตัวกระทบเองก็จะปฏิบัติอย่างนั้นเช่นเดียวกัน ต่อไปคอยดูซิ ฟ้องดะเลย กระทบก็ขอยุติเพียงเท่านี้แหละ ขอบพระคุณ

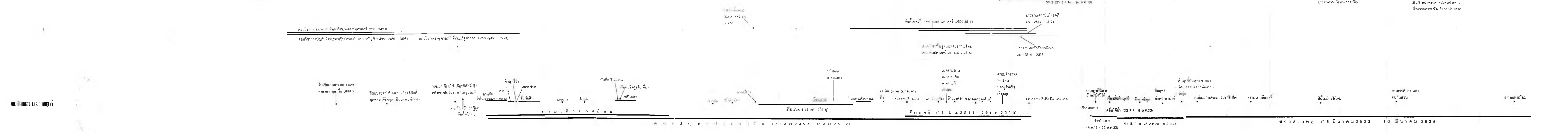
ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ตติยการเบ็องไทย

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ตติยการเบ็องไทย

2475 76 77 78 79 2480 81 82 83 84 85 86 87 88 89 2490 91 92 93 94 95 96 97 98 99 2500 01 02 03 04 05 06 07 08 09 2510 11 12 13 14 15 16 17 18 19 2520 21 22 23 24 25 26 27 28 29 2530 31 32 33 34 35 36 37 38

2475 76 77 78 79 2480 81 82 83 84 85 86 87 88 89 2490 91 92 93 94 95 96 97 98 99 2500 01 02 03 04 05 06 07 08 09 2510 11 12 13 14 15 16 17 18 19 2520 21 22 23 24 25 26 27 28 29 2530 31 32 33 34 35 36 37 38

2475 76 77 78 79 2480 81 82 83 84 85 86 87 88 89 2490 91 92 93 94 95 96 97 98 99 2500 01 02 03 04 05 06 07 08 09 2510 11 12 13 14 15 16 17 18 19 2520 21 22 23 24 25 26 27 28 29 2530 31 32 33 34 35 36 37 38

สงฆะ ลีวัตรกุล (2493-2496) จำพรรณ พุทตะเจิม 2496-2500 ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (2501-2503) ประจวบ ทอดจูงใจ (2504-2513) นพพร บุณยฤทธิ์ (2514-2520) สมบัติ ภูภาคูจน (2520-2529) จีตภา ทักษิณาน (2529-2534) สมบัติ ภูภาคูจน (2534-2536) ลัดดา อรรณพ (2536-2538)

2475 76 77 78 79 2480 81 82 83 84 85 86 87 88 89 2490 91 92 93 94 95 96 97 98 99 2500 01 02 03 04 05 06 07 08 09 2510 11 12 13 14 15 16 17 18 19 2520 21 22 23 24 25 26 27 28 29 2530 31 32 33 34 35 36 37 38

ประวัติผู้เขียน

นายสมเกียรติ รุ่งเรืองวิริยะ เป็นชาวกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากภาควิชาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อพ.ศ. 2536 ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

